

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
havonta megjelenő kiadványa
XVI. évfolyam 182. szám
2012. április

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor
– hívtottan és hívtatlanul – mindenkit szeretettel vár
a Budapest V., Semmelweis utca 1–3., I. emeleti Bartók terembe

Allelujaversek

„Alleluja /2/. Nagy király az egész földön az Isten, zsoltárt zengjetekek Neki bölcsességgel.”* (Zs 46,8)

Jézus nagypénteken Pilátus ama kérdésére, hogy „Király vagy-e Te?”, azt válaszolta: Az Én országom nem e világból való! A világon itt a földi létet-helyzetet kell értenünk. Használjuk a másvilág, vagy túlvilág szót is, ez a szellemi világot jelenti. Ám Krisztus uralma alá tartozik a Föld is. Hogyan álljunk Eléje? Zsoltárokat énekelve és bölcsességgel. Az ószövetségi zsoltár bekerült az örmény szertartásokba is, tehát nem lehet idegen tőlünk. Az örmény nép történelme pedig bölcsességre tanít, s arra, hogy Istenbe vessük bizalmunkat.

Dr. Sasvári László

* Szent Liturgia örmény katolikus szertartás szerint, Bp. 2006. 86. o.

Lapunk az interneten: a www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Béres L. Attila

Vetített képeken a „faragott kövek országa”

Egy szép tavaszi napon *dr. Issekutz Sarolta*, Fővárosi Örmény Klub háziasszonya köszöntötte a márciusi klubdélután vendégeit. Könyvek sorakoztak az asztalokon a Magyarok Háza Bartók termében. Dávid Csaba író betartotta ígéretét, a Fővárosi Örmény Klub februári klubdélutánján ugyanis a könyvbemutató után megígérte, és a kiadó most elhozta Dirán és Júlia regényét. Egy másik asztalra könyveket rakott ki Horváth Zoltán is, és lehetett böngészni az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kiadásában megjelent köteteket is. A márciusi klubdélután rendező Terézvárosi Örmény Önkormányzat elnökhelyettese, *Wertán Zsoltné* virágcsokorral gratulált a klub háziasszonyának a 2011. évi Kisebbségekért Díj Hazai Kisebbségekért Tagozata kitüntetéséhez, majd bemutatta meghívott vendégét, *Ipach Ildikó* tanárt, aki „*Faragott kövek országa*” címmel tartott vetített képes előadást.

A tanárnő az elmúlt évben vett részt, nem az utazási irodák, hanem a barátnői által szervezett örményországi és grúziai utazáson. A nyolcvanas évek elején már eljutott a kaukázusi köztársaságokba, Bakuba, Jerevánba, ezért számára érdekes volt összevetnie azt is, hogy mi változott az elmúlt huszonöt év alatt. Boldog volt, hogy járhatott az Ararát két oldalán, ugyanis két héttel később Törökországból is megnézhetette a hegy másik oldalát is. A klubdélutánon a kíváncsi szemeknek nem a Jereván környéki, a turisták által ismert környékeket mutatta be, hanem azokat a kevésbé látogatott helyeket, amelyekre eljutottak egy bérelt terepjárával. A tavalyi „felejthetetlen tizenkilenc napon” készült fényképek meséltek a gyönyörű örmény tájakról, ódon kolostorokról, templomokról, a virágokról, lepkékről, a birkákról és az örmény emberek vendégszeretetéről. A „faragott kövek országáról”. Volt, amikor derékig érő gazban, ősvényeken közelítették meg a 9–12. századi templomokat, kolostor együtteseket. A vetített képeken bemutatott, máshol elő nem fordult freskók, templomok, kolostorok látványa, vagy egy-egy

Wertán Zsoltné és Ipach Ildikó

szurdokvölgy szépsége fantasztikus élményekkel gazdagította a klub közönségét is.

Mint minden klubdélutánon, a klub háziasszonya ezúttal is információkat adott át és ismertette a soron következő programokat az erdélyi örmény gyökerekkel rendelkező közösségnek. Már most felhívta a figyelmet arra, hogy ősszel megnyílik Budapesten az Országos Széchenyi Könyvtár és a Budapesti Történelmi Múzeum közreműködésével az örmény könyvnyomtatás 500. évfordulója alkalmából rendezett ki-

A Fővárosi Örmény Klub márciusi közönsége

állítás, amely kiegészül a budapesti örményekről szóló bemutatóval is. A klub háziasszonya várja azok jelentkezését, akik fel tudnak ajánlani olyan családi emléktárgyakat a kiállításra – fotókat, újságcikkeket, nemesi okleveleket, kisbútorokat, kerámiákat stb. –, amivel meg tudják jeleníteni, hogyan is éltek a 18–19–20. században az erdélyi örmények, akik Budapestre települtek. A jelentkezők neveit, felajánlásait továbbítja a múzeumok számára.

Várady Mária, a Budavári Örmény Önkormányzat elnöke zárszóként szeretettel hívott mindenkit az áprilisi klubdélutánra,

amelynek programján zenés találkozást ígért *Vojth Ági*, Jászai Mari-díjas színésznővel, aki örmény gyökerei ellenére hosszú színészi pályáján, életében először lép fel örmény közösség előtt.

A márciusi klub rendezője, *Wertán Zsoltné* pedig meghívott mindenkit a *dr. Issekutz Sarolta* által szerkesztett *Erdélyi örmény konyha, fűszerezve* című könyv receptje alapján készült gyümölcskenyér fogyasztására, amelyet, mint mondta, elkészíteni egyszerű, ugyanakkor nagyon finom, hetekig puha marad, eláll. De ezúttal nem maradt egy darab sem hűsvétra...

Gyümölcskenyér

Hozzávalók: 20 dkg liszt, 3 tojás, 14 dkg cukor, 14 dkg csokoládé, 1 citrom héja, 14 dkg mazsola, 14 dkg füge, 14 dkg datolya, 1 tojás a kenéshez

3 tojásfehérjét kemény habnak verjük, belekeverjük a 3 tojássárgát, a cukrot, a citrom héját. Megelőzőleg elkészítjük: a tisztított mazsolát kétfélere vágjuk, a fügét összeaprítjuk, a datolyát összevágjuk, a csokoládét megreszeljük. Ezeket mind a kikavart tojásához adjuk, és hozzátesszük a lisztet. Együtt az egészet deszkán összegyúrjuk, hosszúkás alakra formáljuk, tojással megkenjük és kikent tepsiben, vagy ózgerinc formában mérsékelt tűznél megsütjük.

(*Erdélyi örmény konyha, fűszerezve*: 73. oldal – Szerkesztette: *dr. Issekutz Sarolta*)

1848-49-es forradalom és szabadságharc és az erdélyi örmények

Sok évszázados menekülés után 1672-ben befogadta Erdélyország őseinket, akik hazát találtak maguknak, letelepedhettek, gyarapodhattak. 1848-ra magyar anyanyelvűekké váltak, magyar kultúra és polgárosodás jellemző rájuk. Természetes tehát, hogy befogadó hazájuk védelmében részt vesznek a haza függetlensége iránti harcokban. Pénzzel és vérrrel.

A kb. 12 000 főnyi erdélyi örménység 70 főtisztet és több száz honvédet adott a hazának, köztük kettőt a 13 aradi vértanú közül, *ittebei és eleméri* Kiss Ernő altábornagyot és *szkárosi* Lázár Vilmos ezredest. De tudunk-e Róluk bővebben?

Kiss Ernő nagyapja erdélyi, Erzsébetvárosból származó gazdag kereskedő volt, aki a Délvidéken, Torontál vármegyében vásárolt hatalmas birtokokat. Eleméren és környékén mintagazdaságot hoz létre, nemzetközi kereskedelmet folytat, s Bécs hadiszállítójaként a kor egyik leggazdagabb családja lesz, magyar nemesiséget szerez. Kiss Ernő kisgyermek korától a katonai pályára készül. 1845-től már ezredes, a 2. Hannoveri huszárezred parancsnoka. 1848

őszén azonnal csatlakozott a magyar szabadságharc ügyéhez, s kivívta a *perlaszi csata győzője* elismerő címet is. Altábornagyi fokozatot szerez, több alkalommal az országos főhadparancsnok tisztét is betölti, mint a mindenkorai hadügyminiszter helyettese.

dr. Issekutz Sarolta emlékbeszédét tartja

Egyike volt a magasrangú cs. és kir. katonatiszteknek, aki 1848 ősztől mindvégig kitartott a szabadságharc ügye mellett és személyes példamutatásával sokakat követésre buzdított. Mint a legmagasabb ragú császári tisztet, elsőként állították hadbíróság elé. Aradon golyó és lőpor általi halálra ítélték, és 1849. október 6-án kivégezték a Magyar Golgotán. Megmenekülhetett volna, hiszen Haynauval együtt szolgált, akinek óriási magánkölcsonöket adott a mindenkin segítő dúsgazdag nábob, de Ő bátran vállalta társaival együtt a halált. A kölcsonök pedig visszafizetetlenek maradtak.

Lázár Vilmos ugyancsak az erzsébetvárosi örmény kolónia egyik kereskedő családjából származó nemesi család sarja. Nagybecskerekben született. Szintén katonai pályára lép, azonban 11 év után kilép a hadseregből, megnősül és polgári állást vállal, a meginduló Első Magyar Központi Vasút főpénztárnoka lesz. 1848-ban azonban már a Pozsonyban szerveződő 39. honvédszászlóalj főhadnagya. Kitűnő szervező, egymás után alakítja meg a

feladatául kitűzött katonai alakulatokat, majd a Zempléni hadmegye főparancsnoka lesz. A több mint tízszeres létszámú cári csapatok meginduló támadása miatti utóvédharcokban tanúsított hősiesség miatt alezredessé léptetik elő és megerősítik hadosztályparancsnoki beosztásában, majd a visszavonulás során bátor magatartását Bem ezredesi előléptéssel ismeri el. A megtorlást együtt szenvedte el örmény barátjával, Aradon golyó és lőpor általi halállal büntették.

A szabadságharc legfiatalabb tábornoka az örmény-székely **Czetz János** (Gidófalva, 1822. június 8.) volt, aki ugyancsak egy régi szamosújvári örmény kereskedő családból származott. A bécsújhelyi akadémiát végezte évfolyamelsőként, majd a Béccsel történt szakítás után gyorsan halad a ranglétrán. Kitűnő szervezési képessége miatt 48. novemberében már az erdélyi sereg vezérkari főnöke, aki célszerű és határozott intézkedéseivel, újjászervezéssel megerősíti a Bem vezette erdélyi hadsereget. 1849. január elején már egész Észak-Erdélyből kivekrik a császáriakat, Kolozsvárt felszabadítják. Ezt követően az Erdélyi hadsereg két különvált főoszlopban folytatta a hadműveleteket, egyiket Bem tábornok, másikat Czetz vezette. Nevéhez fűződik a febr. 9-i Piskinéél vívott győzelem, a Medgyesi győzelem, valamint Nagyszében bevétel. 48. decemberében alezredes, 49. február közepén már ezredes, a katonai érdemjel 3., majd 2. osztály kitüntetését, május 8-án pedig tábornokká és az erdélyi sereg ideiglenes parancsnokává nevezik ki, miután Bem tábornok Temesközbe távozott. A honvédsereg legfiatalabb tábornoka, a 27 éves Czetz új feladatot kap, elsősorban a hadszervezés irányítása, amelyet sikeresen megold, 30 ezer fővel növelve

az erdélyi hadsereg létszámát. Május végén egy sajnálatos baleset következtében súlyosan megsérül, ezért a szabadságharc utolsó szakaszában már nem vehetett részt. A szabadságharc leverését követően egy ideig bujkál, majd 1850 tavaszán külföldre menekül. Német nyelven megírta és kiadta az erdélyi hadjárat történetét, korábban pedig a hadnyelvtan könyvét. Argentínában telepedett le, ahol a térképészeti intézet és a Katonai Akadémia megalapításával beírta nevét az argentin hadtörténetbe is. Távollétében Aradon halálra ítélték. 1904. szeptember 6-án hunyt el Buenos-Airesben.

Lukács Dénes (szül. Nagyvárad 1816.) ezredes ugyancsak erzsébetvárosi őssökkel rendelkezik. Budán az 5. cs. kir. tüzérezred iskoláján végezte tanulmányait, később a bombászkaránál mélyítette tudását.

Tanárként adta tovább ismereteit, majd az Országos Nemzetőri Haditanács tüzérségi előadója lesz. 48 októberében Pesten szervez, toboroz, és sorra állítja fel az újabb tüzérségeket. Számtalan újítást vezet be, tüzérségi szakkönyvet ír a tüzérek kiképzésének megkönnyítésére. Amikor elfogyott a löveg, irányításával műhely épül és megkezdődik a fővárosban a löveganyag gyártása. Tüzérek készítik a löveganyag gyártásához, a puskákhoz, irányításával. 49 májusától már ezredes, a honvéd tüzérség országos főparancsnoka. Neki és munkatársainak köszönhetően a szabadságharc delelőjén mintegy 500 piros-fehér-zöld lafettás ágyú vehetett részt a harcokban, rajta a Zrinyi jelmonddal: „Ne bántsd a magyart!” Lukács az utolsó pillanatig kitartott, de következett az aradi hadbíróóság, amely 1850. január 30-án Aradon halálra ítélte, de kegyelemből 16 év vasban letöltendő várfogságra változtatták. A hagyomány szerint talán azért, mert Ferenc József tüzér tanár korában ő tanította lovagolni. 1856-ban amnesztia következtében szabadul a Komáromi vár-

ból. Személyét köztisztület övezte, megérte a kiegyezést, majd 1868-ban elhunyt Nádudvaron.

Lukács Sándor (Nagyvárad, 1822) a honvédsereg felszerelési kormánybiztos – Lukács Dénes unokatestvére. Ügyvédként Győrben telepedett le, ahol meghatározó szerepet tölt be a város politikai és kulturális életében. Reformpárti politikus, Győr egyik 48-as országgyűlési képviselőjévé választják, majd szeptemberben a város kormánybiztosává nevezik ki. E minőségében felügyelete alatt szerveződik őstól a 23. és 39.-es győri honvédzászlóalj.

49. januártól nevezik ki a honvédsereg felszerelési kormánybiztosának, azaz neki kellett átvennie a honvédsereg felruházását és felszerelését végző központi szerv feletti felügyeletet. Közvetlen irányításával a hadi helyzetnek megfelelően többször kellett költöztetnie a hadiellátmányt, illetve a hadiellátmány gyártását, újraindítását.

Tevékenységet az ellenség táborában is számon tartották, ezért az emigrációt választotta. Távollétében 1852-ben halálra ítélték. Előbb az Egyesült Államokban, majd Franciaországban, Bisanos városában telepedett le. Ott is halt meg elhagyatottan 1854. június 8-án.

Azt is illik tudni, hogy **Gábor Áron** háromszéki székely ezermester – akinek testvére örmény lányt vett feleségül – a csikszépvízi örmény **Zakariás Antal** balánbányai rézbányájából kapja az alapanyagot a szabadság-

Koszorúzás az Orlay utcai örmény katolikus plébánia udvarán

harc ágyuinak öntéséhez. De azt már kevesen tudják, hogy **csikszentmihályi Bodor Ferenc** 48-as honvéd százados tanítja meg önteni az ágyukat – Bodvajon és Magyarhermányban – örmény alapanyagból és örmény segítséggel, ugyanis Bodor Ferenc édesanyja is örmény gyökerű, a Száva és Urmánczy család sarja.

További hősi hallottainkról is emlékezünk meg:

Ilyen volt Novák Tivadar, aki Novák Márton Szamosújvár főbírája, országgyűlési követe fia volt.

Egy este a vendéglőben olasz tisztársait igyekezett a szabadságharc ügye mellé állítani, a pincér kihallgatta és megértette a beszélgetést, másnap pedig feljelentette a huszár főhadnagyot Windischgrätznek. Az olasz tisztek, hogy megmentse, azt tanácsolták neki, tagadjon, vagy mondja, hogy részeg volt. „*Hazudni nem akarok, ittás pedig nem voltam*” – válaszolta. 1849. március 14-én agyonlőtték! Budán az erdélyi örmény gr. Karátsonyi Gudió palotája előtt a Vérmezőnél.

Emlékezünk meg a Szentpéteri családról is! **Szentpéteri Ferenc** honvédhadnagy Piskinélt halt hősi halált 1849. február 9-én. Testvére **Imre** honvédszázados, 30 évesen, 1849. március 11-én – éppen 163 évvel ezelőtt – adta életét a szabadságért a nagyszabeni csatában. **Miklós** – ugyancsak honvédszázados – az egyik csatában kapott életveszélyes sebet, és Désen hunyt el 1849. április 29-én. Mikor a három hónap alatt három fiát elvesztett édesapának segélyt akartak adni, Ő így hátrította azt el: – „*Vagyonomat három fiam képezte. Örvendek, hogy mind a hármát a haza számára nevelhettem és büszkít a tudat, hogy mind a három vérét a hazáért ontotta. Segélyt nem kérek anyagi bajokkal küzdő hazámtól. Nincs ugyan*

sok vagyonom, de nem szegény az, kit Isten ilyen hazaszerető fiakkal áldott meg.”

Az apa meghatározó szavaihoz **Szongott Kristóf** (1853–1907) szamosújvári armenológus csak ennyit tesz hozzá: „Ilyen minden örmény. Így szerette minden örmény a magyar hazát. Így cselekedett minden örmény helység 1848-49-ben és lángoló hazaszeretetének adta soha el nem évülő legfényesebb jeleit a „nagy idők” alatt az örmény helységek metropolisza: Szamosújvár, mely város önértettel elmondhatja a „Fóti dal” halhatatlan költőjével, Vörösmarty Mihállyal:

*Vér, veríték, vagy halál az,
Mit kíván (a haza)
Áldozatként rakjuk azt le
Zsámolyán,
Hogy mondhassuk csend s viharban:
Szent hazánk!
Megfizettük mind, mivel csak
Tartozánk.”*

Amikor emlékezünk dicső őseinkre, elevenítsük fel életútjukat is és állítsuk példaképül az ifjúság elé, hogy merítse nek erő belőlük a mindennapok nehézségei megéléséhez. Hazaszeretettük hasson át mindannyiunkat s rójuk le hálánkat hazánknak, amiért befogadta őseinket s általuk bennünket és leszármazottainkat is.

Legyen áldott emlékü, s legyen áldott hazánk, 15 milliós magyar nemzetünk!

Szerkesztette **dr. Issekutz Sarolta** (**Bona Gábor: Az 1848-49-es szabadságharc örmény hősei (OÖÖ Budapest, 1995) és Szongott Kristóf az Armenia magyar-örmény havi szemlében (1887–1907) megjelent cikkei alapján**) (Elhangzott: 2012. március 11-én az Orlay utcai Örmény Katolikus Plébánián tartott megemlékezésen)

Lénárd Tibor

Szamosújváron a város egész magyarsága együtt ünnepelt

Összefogás – ez volt a jelszava az idei szamosújvári 1848-as emlékprogramnak. A szervezésben a helyi RMDSZ partnere volt a Téka Alapítvány, a helyi 51-es számú Czetz János cserkészcsapat és a helyi egyházak.

Az ünnepre hangolódás részeként március 1-jén indult a középiskolások számára szervezett internetes történelmi vetélkedő, melyre 7 háromtagú csapat nevezett be. Három fordulóban vetélkedtek, helyi kötődésű 48-as személyiségek életútját mutatták be, indokolták fontosságukat és indulót, illetve címet készítettek. Március 14-én az V–VIII. osztályosok számára szerveztek szavalóversenyt, ahova 30 diák nevezett be.

Március 15-én délelőtt a helyi óvodások számára bábelőadást mutatott be a szórványkollégium diákjaiból újonnan alakult Pitypang bábcsoport. A *spárpa tengeralattjáró* című bábdarab nagy sikert aratott, úgy a diákok előadásmódja, mint a maguk készítette bábkok és paraván. Délután 2 órától a helyi I–IV. osztályosok számára rajzverseny zajlott. 48-as témájú vers illusztrációja volt a téma, a kisebbek ceruza-zsírkrétával, a nagyobbak temperával dolgoztak.

Délután 5 órától a református istentisztelet, majd 6 órától az ünnepi gálaműsor zajlott. A művelődési ház zsűfóálásig megtelt. Szabó Boglárka, az országos népdalverseny kétszeres győztese, mezősegi népdallal nyitotta meg az előadást. Török Bálint alpolgármester köszöntő szavai után az 1-es iskola diákjainak *Petőfi szülei* című színdarabját láthattuk (előadták: Dezső Réka tanítványai). A Petru Maior Elméleti Líceum diákjainak verses összeállítása következett, Farkas Éva és Pap Attila irányításával. A negyedik kisdiákok előadását Szabó Ildikó

Idén sem maradt el Rózsa Sándor sírjának megkoszorúzása – Fotó: Riti József Attila

és Puskás Etelka tanította be. Az ötödikesek verses, dalos műsora Pap Erzsébet magyartanár munkája. A szórványkollégium középiskolás diákjainak előadását Póka Enikő irányította. Ezt követően a tiszakécskei Református Kollégium diákjainak fellépését láthattuk, majd a Kaláka néptánc-együttes felcsíki koreográfiáját mutatta be.

A gyerekek nagy izgalommal várták a versenyek díjazását. A rajzverseny díjazottjai osztályonként: 1. Mureșan Katika, 2. Sükösd Kriszta, 3. Demeter Lehel, 4. Miklósi Hunor. A szavalóverseny zsűrije 4 díjat osztott ki: 1. Pap Csilla (V.A), 2. Bocskor Izabella (VII.B), 3. Hideg Vivien (V.A), különdíj Szabó Bence (VI.A). A középiskolások kategóriájában első lett a Kormorán csapat (Karsai Judit, Fülöp Loránd, Enyedi Réka), második a Főnix csapat (Vigh Melinda, Joó Nóra és Kiss Júlia), harmadik a Rózsa Sándor csapat (Takács Hunor, Balog

Ferenc, Buruján Amália). Ezúton is gratulálunk a nyerteseknek, és reméljük, hogy rendezvényünk által történelmi tudásuk is gazdagodott.

A gálaműsor végén az adventista egyház fúvószenekara lépett fel, majd Szilágyi Tóni és Katona Annamária a közönség bevonásával énekelte a *Kertész leszek* és a *Kell még egy szó* című zeneszámokat. Az ünnepi előadás a *Himnusz* közös elneklésével ért véget.

Rendezvényünk záróakkordja a zenei est volt a Téka Házban. Katona Annamária (ének), Katona Miklós (basszusgitár),

Szilágyi Tóni (szólógitár, ének), Bagaméri Róbert (szólógitár) és Szabó Tamás (ritmus-hangszerek) közel másfél órás műsorukkal jó hangulatot teremtettek. Közösen énekelünk ismert magyar könnyűzene-számokat, hallgattunk számunkra még ismeretleneket.

A cserkészek március 18-án, vasárnap fél 12-től megkoszorúzták Rózsa Sándor és a 48-as vonatkozású sírokat a szamosújvári temetőben.

A szervezésért köszönet illeti Egri Hajnalt, a Téka Alapítvány Művelődési Központjának vezetőjét, Balla Imolát és Fodor Emőket, a kollégium munkatársait.

A Budapest Főváros II. kerületi Örmény Önkormányzat képviselőtestülete: dr. Issekutz Sarolta, Bacsó Zoltán, Zakariás Antal koszorúz az 1848–49-es forradalom és szabadságharc Gábor Áron emlékműve előtt

A Boldog Salkaházi Sára Plébánián (1156 Budapest, Pattogós u. 1.) 2012. március 25-én dr. Fröhlich Ida (jobbról) egyetemi tanár és Nuridsány Zoltánné, a XV. ker. Örmény Nemzetiségi Önkormányzat elnöke nyitotta meg „A húsvéti és pünkösdüi ünnepkört bemutató örmény miniatúra kiállítását”. A kiállítás április 22-ig tekinthető meg.

Szász Ávéd Rózsa

„Egy jó kép többet ér ezer szónál”*

Képkalkotói hitvallásként lehetne jellemzi Puskás Attila Barna fotókiállításának 60 fotóját. Évekkel előbb a *Kőország* és az *Ecsmiadzin kincsei* kölcsönkapott képanyagok jelentették az Óhazához vezető első vizuális kapcsolatot Marosvásárhelyen. A múlt nyári örményországi zarándoklat résztvevői azonban már akkor és ott megéreztek a megtapasztalt pillanatok megőrzésének igényét. A „szívekben végbemenő földrengés”, amit Örményországban érezhettünk, a múlttal való ismerkedés mellett a szem és a lélek a mai örmény valóságra, a mai örmény emberre terelődött. Ennek szellemében született Puskás Attila Barna pillanatfotóiból válogatott több tíz művészfotó, mely az *Üzenet otthonról haza* c. kiállítás anyagát képezte. A kiállítást Marosvásárhelyen 2012. febr. 29 nyitották meg a Bernády Házban.

Szimbólumokra épített tematikusan csoportosított képek között *khacskarok* sora vezeti a látogatót. Az őshaza megkapóan szép, egyedi adottságait megjelenítő fényképek és ellenpontozásként a *„Örmény gondok”* c. kép után következik a *„Jereváni emlékmű”*, amely a kettészakítottságában is összetartozó örmény nép jelképe. Mellette a *„Szabad ország”* és a *„Hajnal Jerevánban”* képek farkasszemet néznek a pillanatnyi valósággal, a szétszakított ország képével, és mesterségesen kijelölt szögessdrót határ túloldalán feldegenek a hajdani főváros – Áni romjai. Örményország jelképe az Ararát két csúcsa, a Szisz és a Maszisz a határ túloldala-

láról tartja szemmel a kitörési törekvést, az évszázados minőségi termék az Ararat konyak térhódítását, és felvillan a *„Kiút”* lehetősége. Évezredek templomok homályában szolid oszlopokon összefutó boltívek feletti kupolák ölelésében, a szentek szentjében pedig feltárul az örök hit birodalma az *„Ahítat”*. A portrékon idő barázdálta arcok, figyelő tekintetek, melyek a fiatalság bizakodásával, önfeledt kitarulkozásával szembesülnek, és bármennyire próbálkozom másnak látni őket, épp olyanok, mint mi, mint te, mint én – egyszóval szeretnivalók.

A képanyag művészi megjelenítésében *Novák József* képzőművész és *Both Gyula*, a marosvásárhelyi Fotóklub vezetője segédkezett. A kiállítást *dr. Puskás Attila*, MÖMKE elnök nyitotta meg, és *dr. Tamási Zsolt* történész, teológus és *Both Gyula* fotóklub elnök méltatta, *Aszalos Enikő* tanárnő és *Baricz Emőke* zene kíséretében elhangzott örmény népdalfeldolgozások gazdagította.

A szépre érzékeny, „lélekkel látó” Puskás Attila Barna fényképei a látogatók egybehangzó elismerésén túlmutató sikert arattak, a helyi Művészfotósok Klubja tagjai közé várja megalkotójukat – sikerére mindannyian büszkék vagyunk és gratulálunk neki.

A kiállítás címválasztása, mint maguk a képek is üzenetet hordoznak: otthonainkból indulva utaztunk haza, vittük az örmény-magyarok üzenetét. A 700 éves elvándorlás után a kései leszármazottakban él, éledezik az örménység tudat – és az Óhazából annak üzenetét hoztuk, hogy ott otthonra leltünk.

Nagy Botond

Oththonról haza – üzenet Kőországból

Üzenet otthonról haza – e címmel nyílt igen színvonalas fotótárlat szerda délután a Bernády Ház emeleti galériáiban. A képek ugyan nem hivatásos fotóművész készítette, és a tárlat is dokumentációs jellegű, a minőség mégis meggyőző. Puskás Attila Barna fotóit Örményországban rögzítette: a Marosvásárhelyi Örmény-Magyar Kulturális Egyesület tagjának tájképekben, épületekben, portrékban, jelképekben gazdag fényképanyagát az egyesület által szervezett tárlaton láthatta-láthatja a nagyérdemű.

A kiállítást a MÖMKE elnöke, dr. Puskás Attila vezette fel. – A cím igaz: otthonról haza. De hol az otthon és hol a haza? Erdélyben háromszáz

Fotó: Puskás Attila Barna

éve élnek örmények. Ők tértek vissza a tavaly és tették meg azt az utat, amelyet elődeik végigjártak. A cím kifejezi, hogy mit érezhettek őseink és mit éreztünk mi, amikor megláttuk az ezeregytornyú Ani városának romjait. Az egyik kép címe: Örmény Trianon. A magyar és az örmény nép sorsa nagyon hasonló, ők is országuk területének kétharmadát veszítették el. Aminek örvendünk: hogy olyan művészek, egyesületi tagok karolták fel és segítették ezt a kiállítást, annak megszervezését, mint Novák József és Both Gyula. Februárban mindig kiállítással jelentkezünk, e mostani tárlat rendhagyó: egyrészt saját kiállításunk, nem kölcsönként anyag, másrészt úttörő jelle-

gű – itt született, erdélyi örmény-magyar kezdeményezésként, és magyar nyelvterületen ilyen jellegű esemény eddig még nem volt.

Dr. Tamási Zsolt történész-teológus hozzátette: egy olyan nép kultúrájáról van szó, amely két évezrede ápolja a hagyományait. A kőbe faragott kereszttek, a khacskarok jelzik, hogy a kereszténységet elsőként felvevő örménység mennyire őrzi jelképeit. Olyan keresztény szimbólumok ezek, amelyekben nincs rajta Jézus teste, az ehelyett megjelenített vegetációs formák átlényegülnek. Jellegzetes templomaik mellett a kereszt jelzi az örmények hitét, ragaszkodását ezekhez a gyökerekhez. Both Gyula, a Marosvásárhelyi Fotóklub elnöke gratulált a színvonalas kiállításához és elmondta, a képek önmagukért beszélnek. – A falakon látható szövegekkel együtt egészen más szemmel nézzük a tárlatot. A fő gondolat mindig az, hogy a látogató maradjon valamilyen. Úgy érzem, hogy ebben az esetben nagy élményanyaggal tér haza.

Aszalos Enikő és Baricz Emőke zenei intermezzója után – három örmény népdalfeldolgozást hallottunk – Puskás Attila Barna köszönte meg mindenki segítségét és árulta el: tárlatát szüleinek ajánlja, akiknek aznap volt a 48. házassági évfordulójuk. Azaz, szökőnap lévén, csupán a tizenkettedik...

* kínai közmondás

Puskás Attila Barna fotós „Ars poetica”-ja (2012. január 2.)

Üzenet otthonról haza

Létezett Erdélyben egy örmény nép, mely Aniból, az „ezeregy tornyú városból”, viszontagságok miatt és körülmények között, századokon át vándorolva megérkezett. Alkalmazkodó képességének és a helybéliek befogadó szeretetének köszönhetően letelepedhetett, városokat alapíthattott. Magával hozta értékeit, szokásait, kultúráját, a maga módján hozzájárulva az akkori társadalom fejlődéséhez.

Az évszázadok alatt egyrészt elmagyarosodva, másrészt keresztveződve a helybéli lakósággal a „magyaroknál magyarabbakká” váltak.

Létezik tehát Erdélyben egy örmény-magyar nép, ki megőrzött valamit szokásaiból, kultúrájából, és akár egyénenként, akár közösségekbe tömörülve, a mai napon is legjobb tudása szerint, a legnemesebb módon igyekszik hozzátenni a maga részét a jelenlegi társadalom gazdasági, kulturális életéhez.

Kisujjnyi örménységemnek és a Gondviselésnek köszönhetően megadatott, hogy itthoni környezetem egy részével „haza” utazhassak Hajk országába, ahol az emberek vendégszeretete, segítőkészsége határtalan, ahol otthon érezhettem magam.

Örményország a Világ legelső keresztény állama, nem csoda, hogy khacskarok (jelkövek, életkövek, kőkereszték) tízezrei kalauzolnak bennünket keresztül kasul az országban.

Egy hányatott sorsú nép, mely a kulcsfontosságú kereskedelmi utak keresztveződésénél, a különböző szomszédos hatalmak érdekerületein élt, évezredekén át „békésen” küzdve a puszták létért, a megmaradásért, a hitéért.

Egy nép, mely számos megpróbáltatás és alárendeltség után, megélte a XX. század első népiertását, majd a kelet „Trianonját”. Elvesztette történelmi területének kilenc-tizedét, közötté az erdélyi örmények bölcsőjét, Ani romvárosát, és szent hegyét az Ararátot, két csúcsával, a Sisel és Masisel.

Az országhatárokkal kettéhasított örménység egyharmada otthon „független” országában, kétharmada a határokon kívülre szakadva a diaszpórában él.

E felfele törekvő nép megmaradását, mai létét, csupán egyetlen dolognak, a jó ‘Istenbe vetett rendületlen hitének köszönheti. Ez magyarázza, hogy ma is állnak a több mint ezeréves időtlen emlékek, a kőtemplomok, kiállva az idő vasfogát. A modern világ ostromai ellenére, az örmény nép hite iránti elkötelezettsége és hagyományai iránti tisztelete megrendíthetetlen.

A terhek ellenére mégis mintha látszik némi kiút, ébrednek Jereván, vannak szép tájak, világhírű, csúcsra törő termékek, és ott is élnek szép, vidám, kacérkodó, önfelédelt nyílt, reménykedő, bűvöletben élő, mosolygós emberek.

Mindez azért, hogy a kőfalakként ágaszkodó, erőszakkal húzott határokon belülré szorult örménység, egy ablaknyi résen is világgá kiálthassa lelke legmélyebb kincsét: szeretet!

Ajánlom szeretettel e látvány-audiciót minden jó szándékú embernek, elsősorban az erdélyi örmény-magyaroknak, de leginkább és legnagyobb szeretettel édes, drága Szüleimnek.

Marosvásárhely, az Úr születésének 2012. esztendejében, böjtelő havának 29. napján

Ferencz Zsolt

Örménymagyarokról a Györkös-Mányi emlékházban

A második Kolozsvári Magyar Napok keretében szervezett programok (kiállítás és előadás) sikerén felbuzdulva döntött úgy Bálintné Kovács Júlia, az Armenia Örménymagyar Baráti Társaság elnöke: alkalmat terem a városban és környékén élő örmények találkozására, minőségi együttlétére. Elképzelése az Örménymagyarok kincses Kolozsvárért – kincses Kolozsváron elnevezésű rendezvényt sorozat révén valósult meg, amelynek első eseményét szerdán délután tartották az EMKE Györkös-Mányi Albert Emlékházában.

A résztvevők köszöntése után Bálintné Kovács Júlia kiemelte: túl azon, hogy az örménymagyarok számára minőségi kapcsolódással szolgáljanak, céljuk, hogy a kolozsvári közönséggel megismertessék azoknak az örmény gyökerű neves polgároknak az életét és munkásságát, akik sokat tettek és tesznek városunkért.

Az est folyamán elsőként Orbán István, a Báthory István Elméleti Líceum rajztanára tartott előadást *Örmény gyökerű tanárok, diákok a Piarista Főgimnáziumban* címmel. – Az ősi falak között több száz örmény diák és tanár is megfordult a hosszú évek során, akik tovább öregbítették a piarista schola hírnevét. És tették ezt azután is, hogy kikerültek az iskola padjaiból, adományaikkal, alapítványaikkal, az anyagi és szellemi örökség gazdagításával – hangsúlyozta Orbán, részletesen kitérve mindazokra a családokra, amelyek tagjai a 19. század második felétől a második világháború végéig szerepet játszottak az iskola életében.

Az Ákontz, Bulbuk, Czecz, Issekutz, Harmath, Szentpéteri, Verzár, Vikol családok mellett, amelyek tagjai itt tanultak, az örmény múlt, történelem, kultúra kutatóiról és a magyarörmény iroda-

lom megteremtőiről is említést tett: ilyen volt például Szongott Kristóf, az *Armenia* című folyóirat szerkesztője és kiadója, aki bár nem a piariban diákoskodott, de a havi szemle számos példányát ajándékozta a líceumi könyvtárnak; Govrik Gergely szamosújvári örménykatolikus főpap; Molnár Antal szamosújvári levéltáros; Herrmann Antal etnográfus, egyetemi tanár, az erdélyi népélet tanulmányozója stb. Aktívan kivette a részét az örmények kutatásából Merza Gyula, a szamosújvári Örmény Múzeum létrehozója, az *Erdély* című honismereti folyóirat szerkesztője, az Erdélyi Kárpát-Egyesület egyik legmeghatározóbb személyisége. A Piarista Főgimnáziumban tanult Petelei István író, Betegh Miklós főispán, Erdély kormánybiztosa, Darkó László festőművész, Puskás Tivadar, Edison világhírű munkatársa és még sokan mások.

Sas Péter *Az egykori kolozsvári minorita templom* című tanulmányát Széman Emese Rózsa olvasta fel. A folytatásban Fugulyán Katalinról értekezett Bálintné Kovács Júlia, kifejtve: az elismert szemorvos Fugulyán Gergely és Kräutter Anna első gyermekeként látta meg a napvilágot 1888. január 21-én, a dél-bácskai

Ópalánkán. – Teljes praxisát, amely 1919-től 1967-ig tartott, 40 kötetbe jegyezte le. Társadalmi, nemzeti származástól függetlenül segített mindenkin, páciensei között volt Bernády György hajdani marosvásárhelyi polgármester, Reményik Sándor, Bánffy Miklós, Kós Károly, Kelemen Lajos, Szabó T. Attila, Fülöp Antal Andor, Szervátiusz Jenő, Szopos Sándor, Gy. Szabó Béla, Szentimrei Jenő és még so-

kan mások – magyarázta az Armenia elnöke, utalva az adjunktusként és egyetemi tanárként is tevékenykedő Fugulyán Katalin jeles kitüntetéseiére, a Vöröskereszt elismerésére és a nemzetvédelmi kereszt-re is.

A résztvevők zárásként Sebesi Imre Ferenczy Júliával készített interjúját hallgathatták meg a Kolozsvári Rádió aranyzalagtarából.

Zsehránszky István

Kolozsvárért szól a harang

Beszélgetés Bálintné Kovács Júliával, Bálint Tibor író özvegyével

Interjúalanyunk igen tevékeny, mindig talál magának elfoglaltságot. Különösen idén, amikor Bálint Tibor születésének nyolcvanadik, elhunytának tizedik évfordulója van, és a Bálint Tibor Baráti Társaság elnökének, Egyed Emesének a javaslatára Bálint Tibor-évvé nyilvánították a 2012-es esztendőt. Ennek jegyében január végén a kolozsvári Györkös Mátyás Emlékházban gazdag műsorú találkozóra került sor, színes, hangulatos felolvasásokkal Bálint Tibor írásaiból, zenekísérettel. Február elején a hídelvei református templomban tartottak a jeles íróra emlékező istentiszteletet.

– Részletezné egy kissé a januári műsort? Kik léptek fel, mit adtak elő?

– A műsornak ez volt a teljes címe: *A Zokogó majom borúja, derűje. Szellemi lakoma*. Házigazdaként Kötő József színháztörténész, a Bálint Tibor Baráti Társaság ügyvezető elnöke nyitotta meg a rendezvényt, majd a *Kolozsvári Rádió Aranyzalagtarából* Bálint Tibor köszöntötte a közönséget és hívta meg a lakomára... Az idén kilenc éves *Agnus közösségi rádió* munkatársai, mint mindig, most is segítettek, nemcsak azzal, hogy felvették az előadás teljes hanganyagát, hanem Ferencz Amália két írást olvasott fel: *A húsvélevesről* és *A lefőzés művészete* címűeket. A nagy meglepetés Bogdán Farkas volt, Bogdán Zsolt színművész fia, aki az *Én vagyok*

a császár-t adta elő óriási sikerrel, mert nem olvasta, hanem majdnem végig szabadon mondta... Elhangzott még az *Oda Allium Cepához* és a *Hajtási Péter, Hajtási Pál*, ezeket Laczkó Vass Róbert színművész remek előadásában hallhattunk, a *Mózes álma* Moritz Kinga amatőr színész hangján, de a legtöbbet örök segítóm, Sebesi Karen Attila színművész, rádiós, tévés, sok minden egyéb, de főleg jóbarát nyújtotta, a *Kíváncsi lettem magamra*, a *Majom a köszörűkövön* és a *Nyársforgató Jakab* életrekeltségével.

– Ő adta elő a legjobb anekdotákat.

– El ne felejtsem a fiatal „nevemégnincs” trió játékát – akárcsak minden közreműködő munkáját – megköszönni. Az említett trió tagjai: Adorjáni Réka (cselló), Kerész Adél (hegedű), Nagy Gergő (zongora).

Franz Schubert *B-dúr triószonátáját* játszották nagy sikerrel.

Tibor halálának évfordulójára február 5-én a Kolozsvárhídelvei református templomban tartott istentiszteleten sokan emlékeztünk, a helyi pap, Nt. Szöllősi János mellett Nt. Demeter József szászrégeni lelképásztor, Tibor jóbarátja is szolgált. Rövid műsorral egészült ki az istentisztelet, Széman Emese Rózsa olvasott fel Tibor írásaiból, és a templom fiatal kórusa énekkari szolgálatát hallgattuk meg, Felházi Lenke Zsuzsanna irányításával. Erre az alkalomra a *Sánta angyalok utcajából* a következő idézetet választottam:

„Mert az is a mi dolgunk ezen a földön, hogy tisztességgel szolgáljuk a holtak emlékét”. Visszatérve a Bálint Tibor-évre: érdemes lenne kötetbe összeszedni Tibor vidám hangvételű írásait. Akár a reménybeli életműkiadás részeként, de külön is. Nemcsak anekdoták, hanem egyebek is helyet kaphatnának benne. Mondjuk, három csoportba lehetne tagolni: *Anekdóták*, *Irodalmi únyesmester* – mert volt neki egy ilyen sorozata is – és *Ízek, illatok*, ahol egyéb, ide illő írásait lehetne sorjázni. Ezek mind olyan vidám, szellemes írások, amire a ma emberének nagy szüksége lehet.

– Valóban. De én úgy hallottam, hogy Egyed Emese szerkeszt egy Bálint Tibor kötetet, abban benne lesznek ezek?

– Nem ezek lesznek benne. A kötet ideiglenes címe: *Másik térben*. Novemberben lesz a könyvbemutató. Erre az alkalomra, Kántor Lajos javaslatára, felkértük a képzőművészeket, hogy *Bálint Tibor képi világa képzőművész szemmel* címmel rendezzenek kiállítást. És a beérkező munkákat, valamint a már meglévőket, mert vannak ilyenek, a Minerva

Bálintné Kovács Júlia

Művelődési Egyesület termében állítanak ki, és ott mutatnók be a könyvet... El ne felejtsem! A budapesti Petőfi Irodalmi Múzeumban is lesz megemlékezés, június 12-én. Szerencse, hogy a főkonzul úr is felismerte és tudatában van Bálint Tibor jelentőségének, itt volt a harangavatáskor, és most is sokat segít... Szeretnők, ha a Kolozsvári Magyar Napok mindig itt kezdődnének nálunk, éspe-dig ezzel a címmel: *Kolozsvárért szól a harang*.

– Igen, az első így kezdődött. És nagyon jó indítás volt.

– Nagyon jó. Még a magyarországi sajtó is, meg a *Duna Televízió* is így vezette be a tudósítást: „Harangzúgással kezdődtek a Kolozsvári Magyar Napok”.

– Valahogy illik is a városhoz ez, mert olyan szép templomai és olyan harangjai vannak... És olyan írói is, nemde?

– Most a legnagyobb gond az, hogy Bálint Tibor Díjat szeretnék alapítani. Ahhoz kellene pénzt szerezni, pályázni...

– És kinek adnák azt a díjat?

– Hát ezt a kérdést Csávossy György is feltette, már a Baráti Társaság alapításakor, és nem csak ő. A gyermekirodalomra gondoltunk vagy a drámairodalomra, mert egyébként van gazdája. De Orbán János Dénes például azt mondta, hogy a meseirodalom maradt díjazó nélkül. Csávossy György a drámairodalomra gondolt, többek között...

– Bocsánat hogy közbeszóllok, de az új drámák számára több díj is van, ennek ellenére nem kerülnek színpadra, csak elvéve éri őket ilyen szerencse. Szerintem a díj az arra érdemes mű ősbemutatójának a finanszírozása kellene hogy legyen. Hogy színpadra kerüljön az új dráma.

– Ha már itt tartunk, hozzáteszem, az újrakiadásokhoz kapcsolódva valamiképpen: elő kellene adni újra a *Sánta angyalok utcáját*. Annyira nem futotta ki magát, és ma is nagy siker lenne.

– Beszéljünk az ön munkásságáról is. Kutatóként is, szerzőként is nagyon sokat foglalkozik az erdélyi örményekkel.

– Ma lapzártá van az örmény lapnál, a számítógép mellől jöttem beszélgetni. Misszióknak tekintem ezt is, mint ahogy a Bálint Tibor életművével való foglalkozást is. Az örmények jelenléte az erdélyi magyar történelemnek egy része; annyira beépültek az örmények az erdélyi magyar kultúrába. A Kolozsvári Magyar Napok alkalmával a Szabók Bástyájában volt egy ilyen című előadás, hogy *Örmény-magyarok kincses Kolozsvárért, kincses Kolozsváron régen és ma*. Az *Erdélyi magyar ki kicsodáiban* felfedeztem, hogy Bulbuk Márton restaurálta a Szabók bástyáját, a Bocskaiházat is ő restaurálta; Csíkszeredából jött Kolozsvárra. Ráadásul hobbiból gitározik. Rendkívül tartalmas előadás és kiállítás volt a Szabók bástyájában; két szintet kaptunk meg erre, és nagyon gazdag anyag gyűlt össze. Az utóbbi két lapszámban például Kötő József szövegét hoztuk le, amelyben a színház terén nagyot alkotó és maradandó érték képviselő örmény művészekről beszél.

– Gondolom, Senkálzky Endréről például.

– Hát őt csak megemlítette, mert róla már többször írt, más alkalommal, de részletesen foglalkozott Korbuj Bogdánnal, akinek köszönhető, hogy ma hajléka van a magyar színháznak. Mert annak idején Korbuly Bogdán építette fel a Nyári Színparkot, és oda tudott menekülni 1919 után az erdélyi magyar színjátszás legrégebbi társulata.

– És 1945-ben is.

– Akkor is. És február 22-én ugyancsak az EMKE Györkös Mányi Albert Emlékha-

zában ismét *Örmény-magyarok kincses Kolozsvárért, kincses Kolozsváron régen és ma* találkozó volt. Orbán István beszélt az egykori kolozsvári Piarista Gimnázium örmény származású tanáiról, és megemlégett néhány híres diákról is – olyan sokan voltak, hogy órákon át lehetne beszélni róluk! Sas Péter pedig az örmények templomáról, a Minorita Templomról tartott előadást.

– Az jelenleg görög katolikus székesegyház, sikerült visszakapniuk az ortodoxoktól.

– Tutsek Anna könyvében meg a Nagy Péter munkájában, az *Ó, kedves Kolozsvárban* olvastam, hogy azt Szépek Templomának nevezték. Az örmények oda jártak, és mindenki tudja, hogy az örmény lányok nagyon szépek... És 1919 után sokan elmentek. Valószínű, hogy megcsappant a templom hűséges örmény látogatóinak a száma, és gondolom, ez is közrejátszott abban, hogy 1927-ben a Konkordátum révén a görög katolikusoknak adták át a templomot. A kriptában viszont nagyon sok nemesi származású örmény magyar sírja van. Sas Péternek még fényképei is vannak abból az időből, amikor ez a temetkezőhely nem volt feldúlva. Tehát ő beszélt az örmények templomáról, én pedig doktor Fogolyán Katalinról, a legendás hírű szemorvosról. Az *Aranyszalagtárból* pedig bejátszottuk Sebesi Imrének az interjúját Ferenczi Júliával, aki elég sokat mesélt Fugulyán Katusról. Úgyhogy a munka, amit végzek, nemcsak nemesít, hanem életben tart: ennek köszönhetőem azt, hogy az öregséget, betegséget feledni tudom.

– Hangjából ítélve ugyanolyan fiatal, mint amikor a tanárnóm volt.

– Igen? És a humorérzékem is megmaradt?

– Annak drukkolok, hogy az anekdoták, a humoros írások, azok a csodálatosan szellemes alkotások kötet formájában megjelenjenek végre. Hogy Bálint Tibor erősítse a hu-

morérzékét mindannyiunkban. Mert ha csak önben erősíti...

– A könyv címét is elhatároztam: *Szellemi lakoma*. Mert abba minden belefér, az esz-

szészerű írások is, illetve az anekdoták és az *Ízek, illatok* is.

(Megjelent *Ú. M. Sz. Színkép*, 2012. febr. 24–26.)

Király Zoltán (Lugos) összeállítása*

Liszt Ferenc (2. rész)

1870-től Liszt váltakozva hol Budapesten, hol Weimarban, hol Rómában tartózkodott. December 26-án Liszt meglátogatta Deák Ferencet, aki arra kérte őt, telepedjen le Magyarországon, és vállalja el az éppen alapuló első pesti Zeneakadémia elnökségét. A Zeneakadémiát csak 1875-ben tudták megnyitni, ekkor Liszt királyi tanácsosi cím és évi négyezer forintos honorárium mellett elvállalta az elnökséget. Itt számos fellépésen vett részt, melynek csúcspontja a március 10-én Wagnerrel közösen adott koncert volt. Március 21-én Ferenc József, Trefort Ágoston királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter javaslatára kinevezte Lisztet a budapesti Zeneakadémia elnökévé. Március 30-án Trefort miniszter személyesen adta át a mesternek a kinevezési okiratot.

A budapesti Zeneakadémiát 1875. szeptember 14-én nyitották meg a Hal téren. Az akadémia indulásakor Liszt mellett mindössze két kinevezett tanára volt: Erkel Ferenc és Robert Volkmann, míg Ábrányi Kornél és Nikolits Sándor rendkívüli tanárok voltak. Majd Bayreuthban tar-

* Megjelent: *Lugosi Hírmondó*, 2011. dec. 23.

A koltói Teleki-kastély kertjében 2011. szeptember 3-án felavatott Erdély első Liszt-szobra, Dinyés László képzőművész alkotása

tózkodott, hogy részt vegyen a Festspielhaus hivatalos megnyitóján, ahol találkozott Csajkovszkijjal.

Bartók Béla – Berlioz és Wagner mellett – a 19. század kiemelkedő hangszerelő újjátójának nevezte. Liszt formai újjátást is hozott a szimfonikus zenébe: a szimfonikus költeményt. Tizenhárom ilyen írt, ezen kívül két szimfóniát (Faust, Dante). Ezek szerkesztésmódjában túllép a hagyományos szimfónián: művei nagy részéhez programot írt, nem

törődött a hagyományos tételbeosztással, erőteljesen feszegette a tonalitás határait. Ugyanakkor megfigyelhető a magyaros motívumok (az úgynevezett magyar vagy cigányskála) megjelenése műveiben, olyan helyeken is, ahol nem lenne feltétlenül indokolt, és még olyan művekben is, amelynek készültkor még nem ébredt rá magyarságára. Liszt zenekari műveinek az elképzelései szerinti előadására nagy súlyt fektetett, ezért részletes utasításokat írt és nyomtatott a partitúrához.

A versenyműveket hangszeres tudásának bemutatása céljából komponálta. Vokális alkotásai két csoportra oszthatók: egyházi és világi művekre, utóbbiak pedig kórusművekre és dalokra. Mind közül az egy-

házzenei alkotások a lényegesen jelentősebbek. Liszt Ferenc mélyen, őszintén vallásos volt, még ha bizonyos értelemben szubjektív is volt ez a vallásosság. Már fiatalkorában foglalkozott a papi pálya gondolatával, majd 1861-es Rómába költözése után vált szorossá a kapcsolata a Vatikánnal, később abbé lett. Egyházi műveinek zöme ebben a római korszakban született, több magyar vonatkozású. Oratóriumokat és miséket írt (Szent Erzsébet legendája, Krisztus, Via crucis, Esztergomi mise stb.).

Zenei munkássága mellett meg kell említeni Liszt írásműveit is. Ezekből az írásokból képet alkothat az utókor a korabeli Európa zenei életéről és annak társadalmi háttéréről. Az egyik legfontosabb esszégyűjteménye a *De la situation des artistes...* (A művészek helyzetéről...). Több írást jelentetett meg pályatársairól, melyek közül a Chopin-tanulmány (1852) a legjelentősebb. Weimari éve alatt több esszét írt Wagner és Gluck operáiról. A magyarországi cigányokról írt munkáját (*Des Bohémiens et de leur musique en Hongrie – A cigányokról és a cigány zenéről Magyarországon*) nem kis megdöbbenéssel és erős ellenérzéssel fogadták.

Velencéből Liszt 1883. január 14-én Budapestre utazott, ahol most is számos hang-

versenyen szerepelt, estélyeken és bankettekben vett részt, de korára való tekintettel egyre ritkábban lépett fel. Februárban Liszt Stróbl Alajos szobrászművésznek ült modell. A szobrot az Andrássy úti Operaház bejárata előtt helyezték el.

Liszt 1886. július 21-én érkezett meg Bayreuthba, megfázva, lázasan és erősen köhögve, tüdőgyulladásra volt. Július 31-én, szombaton a mester állapota sokat romlott és öntudatlan volt. Liszt Ferenc 23 óra 30 perckor meghalt.

Lisztet a halotti szobában ravatalozták fel, ahol a látogatók 10 és 14 óra között megtekinthették a halottat. Később halotti maszkot készítettek és lefényképezték a halott mestert. Este egy ideig díszőrséget álltak Liszt tanítványai. Hétfőn ismét felravatalozták a Wahnfried-villa dísztermében, ravatala mellé Wagner szobrát állították. A temetésre kedden került sor a bayreuthi temetőben, a város polgármestere beszélt. A koporsót egy nyitott halottaskocsi vitte. Négy személy tartotta a halotti kendőt, tizenkét tanítványa pedig égő fáklyákkal lépdelt a halottaskocsi mellett. A sír fölé Bayreuth városa később egy mauzóleumot építtetett. Felmerült hamvainak hazaszállítása, de az állam ezt nem kérte.

Bálintné Kovács Júlia rovata

Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (26. rész.)

95. Lukács Vilmos, Futásfalván született 1863. Szeptember 25-én. A gimnáziumot Székelyudvarhelyen és Gyulafehérváron végezte. Pappá szentelve 1887. július 14-én volt. Szolgált Gyergyószentmiklóson mint káplán, majd 1895-től Ákosfalván,

1898-tól Csíkszentdomokoson. (Az 1896-ban született Márton Áron valószínűleg az ő keze alatt cseperedett, hiszen 17 éven át volt Csíkszentdomokos a szolgálati helye. 1915-ben került a mezősegi Katonára, ahol viszont Barcsay Jenő is a hívei között volt. Katoná-

ról, ahol 18 évig szolgált gyakran látogatott Szentgotthárdra, jó barátságban lévén Wass Albert családjával. 1933-ban nyugdíjba vonult, Kolozsra költözött örmény gyökerű rokonaihoz, és anyagilag támogatta az árván maradt Dániel fiúkat. Kolozson halt meg 1945. február 2-án. Ott is van eltemetve.

96. Lukács Kristóf, örmény szertartású. Bethlenben született 1804. március 30-án. Tanulmányait Szamosújváron, Gyulafehérváron és Bécsben végezte. Pappá 1827. december 8-án szentelték. Szolgálati helyei: 1828: Szamosújváron káplán, 1837: Gyulafehérváron teológiai tanár, 1851: felmentve, 1853: gimnáziumi igazgató, 1856: Szamosújváron plébános, esperes. Meghalt 1876. október 24-én. (A szamosújvári székesegyház kriptájában nyugszik.) Munkássága: számos munkája közül a leghíresebb a latinul írt *Historia Armenorum Transsylvaniae...* Bécs, 1859.

A **Magyar Katolikus Lexikon** szócikkében nevét y- pszilonnal írja, és más információkat is közöl:

Lukácsy Kristóf (Bethlen, Belső-Szolnok vm., 1804. márc. 30. – Szamosújvár, 1876. okt. 24.): örmény esperes, armenológus. – Algimnáziumot Szamosújvárt, bölcséletet Gyulafehérvárt, teológiát Bécsben végzett, ahol 1826: pappá szent. 1827: segédlelkész Szamosújvárt, 1837: tanár a gyulafehérvári papnevelőben, 1848–50: a Batthyáneum könyvtárosa, 1853: ugyanott a gimnázium igazgatója. 1856: plébános Szamosújvárt, egyben kerületi esperes. 1861: az örm. kat. algimnázium igazgatója, melyért fizetést nem fogadott el. 40 ezer Ft-os adományával megalapította a szamosújvári örm. kat. fiúárvaotthonnak. Irod. munkáival megalapozta a magyar nyelvű armenológiát, de alaptalanul vádolta bennük az erdélyi püspökséget az örm. plébániák elszorításával. Kéziratban maradt örmény-magyar-latin

szótárt készített. – *Fm: Emlékezetek az erdélyi örm-ek múlt életéből...* Bécs, 1859. – *Historia armenorum Transsylvaniae...* Bécs, 1859. – *Adalékok az erdélyi örm-ek tört-éhez.* Kolozsvár, 1867. – *A m-ok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei.* 1-2. köt. Kolozsvár, 1870; Buenos Aires, 1968. – *Világosító Szt Gergely napján.* (Armenia, 1892: 7–12. sz.) A szócikket K. D. (Kádár Dániel) készítette, aki minden bizonnyal felhasználta Szinnyei József munkáját is. (*Magyar írók élete és munkái*) Ebből idézek: *Szabad ideje alatt előszeretettel olvasta a latin klasszikusokat; kilencz nyelvet (magyar, örmény, német, rumén, olasz, francia, angol, latin és görög) birt írásban és majdnem mindegyiket szóban is. 1861-ben 4000 forinttal megvetette alapját egy Szamosújvárt felállítandó fiú árvaintézetnek. Mint a gymnasium első igazgatója 15 évig díjtalanul teljesítette tisztségét.*

Munkái:

1. *Emlékezetek az erdélyi örmények múlt életéből,* melyeket az örmények apostola világosító szent Gergely 1858. évi ünnepén a szamosújvári örmény szertartású templomban mondott egyházi beszédben előadott. Bécs, 1859.

2. *Historia armenorum Transsylvaniae e primordiis gentis usque nostram memoriam e fontibus authenticis et documentis antea ineditis elaborata.* U. ott, 1859.

3. A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei. Eredeti örmény kútfők után. Kolozsvár, 1870. (Ism. Századok 633., 707. l., Reform 1871. 11., 12. sz., Uj M. Sion.)

Levele Wenzel Gusztávhoz, Szamosújvárt 1866. aug. 8. (Armenia 1898., eredetije a m. n. múzeumában.)

Kéziratban: Adalékok az erdélyi örmények történetéhez; Örmény-magyar-latin szótár. (*Kiss Ferenc (Dézs) méltó módon ismertette életét korábban, a füzetek hasábjain*)

Dr. Kovács Bálint

Néhány gondolat az örmény irodalom erzsébetvárosi jelenlétéhez

Az erzsébetvárosi örmény könyvtárban az örmény irodalom jóval kisebb mértékben képviselteti magát, mint a latin vagy német vagy olasz vagy magyar nyelvű irodalom. Klaszszikus örmény irodalmi értékek – itt gondolhatunk a középkori örmény teológiai művekre – szintén nem találhatók itt, jöllehet ezek

Dr. Kovács Bálint

jelentik talán máig az örmény irodalmiságnak mintegy csúcsát. Amit ezzel szemben megtalálunk ebben a könyvtárban, azt az örmény missziós irodalom elnevezéssel tudjuk jellemezni. Ennek egyik lényegi eleme, hogy a kötetek tematikailag főleg a vallás és a teológia köréhez tartoznak, ugyanakkor a missziós irodalom nem csak a Sacra Congregatio de Propaganda Fide nyomdájából (Typographia Poliglotta) kikerülő kötetekre vonatkozatható, hanem a Vardan Hunanean lebergi örmény érsek által 1691-ben megfogalmazott reformgondolatokra is. Az érsek célja az volt, hogy az apostoli örményeket a katolikus eszmékkel és dogmatikai fogalmakkal megismertesse. A kialakítandó irodalmi háttérhez ő nemcsak a teológiai művek, hanem filozófiai és természettudományi művekhez kapcsolódó kommentárok, valamint biblikus és filozófiai értekezések, többnyelvű lexikográfiai művek, szótárak, erkölcsstani, nyelvtani és logikai vizsgálódások fordítását tartotta kívánatosnak.

Ha a régi örmény nyomtatványokat vizsgáljuk, Erzsébetvárosba Amszterdamból, Konstantinápolyból, Velencéből, Bécsből, Triesztből, Rómából kerültek örmény nyelvű kötetek, amelyeket a Kárpát-medence viszonylatában vizsgálva unikális kötetekként értékelhetünk, ha az örmény nyomdászattörténetet vizsgáljuk, akkor kevésbé, hiszen ezen nyomdahelyeken kívül más, a korban igen jelentős örmény nyomdákban nem jutottak el a nyomdászati termékek Erzsébetvárosba.

A legtöbb örmény nyelvű nyomtatvány a Sacra Congregatio de Propaganda Fide nyomdájából került a könyvtárba, ennek kapcsán több szerzőt is ki lehet emelni, akiknek munkássága szorosan összekapcsolódik az örmény-katolikus missziók történetével.

Az itáliai származású, majd az örmény területeket bejárt, végül Lembergben theatinus szerzetesként tevékenykedő Clemens Galanusnak az örmény-katolikus uniókat taglaló történeti és teológiai műve (Conciliationes ecclesiae armenae cum Romana...) még ma is forrásértékű forrása az örmény-katolikus uniók történetének mind teológiai, mind történeti szempontból. Ugyanakkor Galanus nemcsak teológusként, de nyelvtani, történeti és filozófiai művek szerzőjeként is ismert.

Galanus mellett Robertus Bellarminus

(Roberto Bellarmino / Bellarmin Szent Róbert) bíboros említendő meg, aki az uniált örményekre is hatással lehetett, így egyik műve, a „Dottrina Christina” Rómában örményül is megjelent Basilio Barsech fordításában. Ez a kötet megtalálható Erzsébetvárosban is. A legkedveltebb műve a „Doctrinae Christianorum” a legkülönbözőbb nyelveken több száz kiadást ért meg. Örményül több műve is megjelent, több alkalommal Rómában, 1634-ben Párizsban, 1670 Livornóban, valamint Velencében. Az egyes kiadások bibliográfiai adataiból arra is következtethetünk, hogy Bellarminus munkája nem feltétlenül csak újranyomásban, hanem valódi, új meg újabb örmény kiadásokban terjedt. Bellarminus műveinek ilyen jellegű örmény népszerűségével kapcsolatban így az is bétan kijelenthető, hogy munkáival nagy mértékben hozzájárult a latin nyelvű nyugati kultúrának az örmény társadalom általi recepciójához. 1729-ben Erdélyben járt Stefano Stefanowicz Roska Stanislawowi prépost, örmény apostoli vizitátor, aki szintén ismert mint Bellarminus egyik örmény fordítója.

A 18. századi örmény nyomtatványok közül Erzsébetvárosban nagy számban találunk a francia jezsuita szerzetes, Jacobus Villotte műveiből, aki francia jezsuita szerzetesként tevékenykedett Iszfahánban, Konstantinápolyban, Erzurumban. A jezsuita rend kilenc művét tartja számon, amelyek latin, örmény, illetve francia nyelven íródtak, műfajukat tekintve teológiai munkák, illetve történeti, nyelvészeti jellegű értekezések, kézikönyvek.

Xač'atowr Ęrrowmec'i (Cacciadurus Arachiel, Chatschadur Arhakel Garin, 1666–1740) misszionáriusi tevékenysége

szintén megemlíthető, akinek a munkái eljutottak Erzsébetvárosba. Ő Erzurumban született, majd Rómában tanult, teológiából doktorált, így viselhetette a „vardapet” címet. Xač'atowr Ęrrowmec'i ránk maradt gazdag levelezéséből kiderül, hogy a 18. század második évtizedében Erdélyben tartózkodott. Misszionáriusi tevékenysége mellett nem elhanyagolható irodalmi tevékenysége. Gazdag – sokszor már-már grafománnak tűnő – levelezéséből műveinek kiadási körülményeit is megismerhetjük. 1729-ben írta Velencébe, hogy sokat prédikál és egy 50 oldalas örmény nyelvű munkáját szeretné ki nyomtatni. Célja az volt, hogy még halála előtt jelenhessenek meg művei, amelyeket nem másért írt, csak azért, hogy népet, az örmény népet megvilágosíthassa. Carl Friedrich Neumann Xač'atowr Ęrrowmec'i műveivel, nyelvtudásával kapcsolatban igen kritikus volt: „*prózaí művecskéi nevétségesek, új műveket is írt, amelyek Velencében megjelentek, azonban alig hagyták el a nyomdát, mindjárt a feledés homályába kerültek*”- vélte Neumann. A misszionárius leveleiből azonban teljesen más kép tárul elénk, például a szamosújvári örmények elégedettek voltak vele, nemcsak a könyveit, írott prédikációit, de az életrajzát magát is szeretnék volna elolvasni. Irodalmi tevékenységéhez volt két segítőtje is: „Dominus Elias Ancirensis” és „Dominus Petrus Erzurumensis”. Ők a művek korrektúrája mellett diakónusként és szubdiakónusként is szolgáltak Ęrrowmec'i mellett.

A szerzők mellett a műfajokról szólva a šaraknoc' (ejtsd: sáraknoc') erzsébetvárosi jelenlétét emeljük ki e rövid írásban. Az örmény himnárius, a šaraknoc' nem tartozik kifejezetten a „missziós irodalom” kategóriájába, azonban mind

az örmény apostoli, mind az uniált örmény egyházban mély és hagyományos jelentése van. Az örmény himnuszokat 8 hangra alkották meg, a bizánci irodalmi tradícióhoz kapcsolódnak, a himnáriumi végső redakcióját Grigor Tat'evac'i (1346–1409) valósította meg. A šaracnoc'-ból Erzsébetvárosban nyolc példány található, sajnos meglehetősen sérültek, így négy kötetnek a pontos kiadási ideje is nehezen meghatározható. Kettő közülük konstantinápolyi, 1743-as kiadású, egy pedig amszterdami 1698-ból. Ez utóbbiban mintegy 10 oldalon kéziratos bejegyzés is található, liturgikus-kiegészítő tartalommal. Az amszterdami himnáriummal kapcsolatban nem elhanyagolható az örmény-magyar kultúrkapcsolatok egyik korai megvalósulása. Schütz Ödön megfogalmazása szerint az amszterdami örmény nyomdász története nem egy nyomdának, hanem a katolikusok által Európába küldött (jobbára) egyházi személyek egymással csak laza kapcsolatban álló vállalkozásainak története. Az egyik meghatározó alakja Oskan Erewanc'i (1614-1674) a másik fontos nyomdász pedig Mattheos Vanandeci. Bár sok kultúrtörténeti értéket lehet a nyomdászok munkásságához kötni, mégis számunkra

Vanandecitől az egyik kötet kolofon-bejegyzése az ami igen jelentős:

„itt [Amszterdamban] találtam egy kiváló mestert, akit **Nikolajusz**nak neveztek, és elkészítettem vele nagy fáradozással az ábécé betűit és még másfajta notr [kurzív] és bolor [Rudschrift] betűket. A munka befejeztével nem maradt pénzem könyvek kinyomtatására -és ezért társulvettem Hohannesz Jerevánéi felszentelt papot és a dzulfai Poghosz urat pusztán két könyv, a Hymnarium és a Breviárium kinyomtatására...” (Schütz Ödön fordítása)

Nikolajusz mester a magyar Misztótfalusi Kis Miklós, a nagyenyedi diák, aki 1680-ban Hollandiába került, hogy egy új magyar biblia kiadására felügyeljen, Amszterdamban megtanulta a nyomdászat művészetét. Az ő munkásságát eddig Schütz Ödön mutatta be, az örmények más örmény tipográfusok mellett talán kevésbé tartják fontosnak az ő szolgálatait, így emlékezzünk órá is, ha az erzsébetvárosi örmény könyvtár katalógusát lapozgatva vagy az örmény irodalmat tanulmányozva a šaracnoc' csodálatos himnusza-ira bukkanunk.

(A Fővárosi Örmény Klub februári műsorán elhangzott előadás szerkesztett változata)

Egyházi hírlevél

Az Örmény Katolikus Lelkésztség áprilisi programjai:

április 8. 16.30: húsvéti ünnepi szentmise,

április 15-én nem lesz szentmise,

április 21. 16.00: emlékmise a genocidium évfordulóján,

április 22-én nem lesz szentmise,

április 29-án nem lesz szentmise.

Szeretettel kérem a testvérek anyagi támogatását a lelkésztség működésére a CIB 10700725-67139859-51100005 számlaszámra!

Fülöp Ákos adminisztrátor

Ady Endre

Nagypéntek

Elvégeztetett!...

Meggörnyedt vállal nem cipelte sokáig a keresztet. A Golgota sem hallotta sóhajta-sait sokáig. Elvégeztetett, meghalt.

Egy percre mintha elsötétült volna a világ, mintha megreszketett volna a mindenség, mintha az Élet önlángját akarta volna kioltani a földön... Aztán csendes lett minden. Ragyogott a nap, illatozott a virág, illatba fűrdtek a lepkék, s örültek az életnek az emberek...

A Golgotán pedig fehér fényben ragyogott a holttest. A halott sápadt arcát glória ragyogta be, s láthatatlan szellemek kara énekelte a keresztfa mellett az emberiségnek minden időkben legfelségesebb himnuszát: *Feltámadunk!*...

Lenn pedig ujjongva, röhögve tombolt a latrok serege.

Ha a kereszt himnusza túl nem zengi állati üvöltésüket, talán a megnyíló föld már akkor mindjárt ítélte volna az Élet és Halál örökös perében!

De az ének olyan túlvilági, olyan kiengesztelő volt!...

Nem tett igazságot az örök Erő, mely könyörtelenen időt enged a szívnek, hogy feltalálja önmagát és Istenét!...

Nem ítél és nem ítél most sem a földi bírók hitvány igazságával.

Kétezer év óta Golgota a föld, s a Megváltók sóhajától siralomvölgye lett.

A nagynak, a jónak, a nemesnek most is keresztfa, bitó a sorsa, míg fényben, ragyogásban élnek a latrok, s dorbézolásuk zsviját alig-alig képes elnémítani a keresztfáknak biztató feltámadási éneke.

A megváltás munkája mikor lesz befejezve?...

A jók mikor hódítják meg már a földet?...

Elveszne a hit, öngyilkos lenne a lélek, ha az első istenember keresztje nem volna!...

Bízzunk a keresztben, bízzunk a szenvedésben. Az Élet és Halál harca nincs még eldöntve, s a nagypéntek után húsvét jó!...

Feltámadunk!!!

(Debreczeni Hírlap, 1899. március 30.)

Szil-Vay Ingrid

Tavasváró

Kibontom újra a szárnyaim

Ugyan még zajlik a jég

Dermedten váró fák ágain

Langyul a naptól a lég

Tulipán-illatú almába

Haraptál, s íze enyém

Kedvesem, gyűjts be a kályhába

Odakinn száguld a szél

Fagyos a föld, de már repedez

Mocorog benne a lét

Milliárd fűláncza meredez

Hamarost felém s feléd

Elhord majd mindent, mi szertelen

Kertiünkbe rendeket vág

S Földanyánk szent testét borítja

Szívárványszínű virág.

(Pismány, 2012. 02. 06.)

Emlékezünk az Örmény Genocídium áldozataira

Demos Shakarian, John Sherrill és Elizabeth Sherrill

A legboldogabb emberek a földön

(Részlet a családregegyéből)

...1932-ben egy júniusi estén történt...

Apám – kezdtem, tudod, hogy most vagyok tizenkilenc éves. És a reáliskolai vég bizonyítványt is megkapom most. Azonkívül segít nekem, hogy a tehéngazdaságot rentábilisan vezethesd. Te is tizenkilenc éves voltál, amikor megnősültél.

Azt kérdezte, forgatok-e fejemben egy bizonyos leányt. És hogy az örmény-e, és főleg hogy keresztyén-e? Minden kérdésre határozott „igent” mondhattam. *Rózsa Gabrielian*, mondtam.

És ezzel megkezdődött a házassági ajánlat körülményes, évszázados procedúrája. Bár családunk minden héten látták egymást az istentiszteleten és szoros barátságban voltak, mégis először egy hivatalos találkozást kellett megrendezni.

Ezt a kényes ügyet mindig egy gondosan kiválasztott közvetítő látta el. Hosszas tárgyalások után (amelynél engem természetesen nem kérdeztek meg) megegyeztek apám és anyám, és apám nővérének férjében, Rafael Janoianban, akinek a szükséges finom érzékében erre a feladatra megbíztak...

A formális találkozó után Janoian bácsi közölte, hogy a Gabrielian család igen örülne Shakarianék látogatásának a jövő hónap huszadikán...

... Amikor kinyílt a ház ajtaja, ott álltak valamennyien: Sirakan és Tiroon, Rózsa bátyja, Edward, nagybácsik, nagynénik és számtalan unokanővér. Mögöttük állt Rózsa.

... A társaság örmény szokás szerint azonnal két zártkörű csoportra oszlott: a férfiak a nagyszoba egyik oldalán ültek le, a nők pedig a másikon. Néha-néha átpillantottam Rózsa-ra, aki a húgaimmal ült együtt.

Nem vettem részt abban a komoly tárgyalásban sem, amit a szoba közepén két, párnákkal felmagasított és egymásmellé tolt széken apám és Sirakan Gabrielian folytatott. De bármit határoztak is, mindkét férfi meglepedettnék látszott. Hallottam, amint azután Gabrielian úr apámnak ezt mondta: ... fejtegetéseidet majd továbbítom Rózsa-hoz.

Két hét múlva aztán meghozta Janoian bácsi a fontos választ, Rózsa kész velem házasságra lépni.

Utána következett az a hagyomány szerinti öt este, amelyeken a menyasszony házában a beleegyező választ ünneplik. A jókedv, az éneklés, a jó evés és a szónokolások estéi voltak azok. Mindenki gratulált a másoknak, hiszen az örmények között nem két ember házassodik egymással, hanem két család.

A következő este került sor az „ajándék” átadására; ősi szokás szerint a fiú adja át az ajándékát a lánynak, ami az új kapcsolatot szimbolizálta. Ez esetben egy gyémántokkal kirakott karotóóra volt az. Az ajándékot természetesen szüeim választották, de nekem jutott a feladat, hogy átmenjek a helyiségen az asszonyok oldalára és az órát Rózsa csuklójára csatoljam...

Természetesen az öregeknek még meg kellett beszélni, hogy a menyegzőt hol és mikor tartsák. Abban mindnyájan egyetértettek, hogy a menyegzőt ősi szokás szerint a vőlegény házában kell tartani és az ünnepi ebédet (minden nagy örmény ünnep főeseményét) a kertben, a tágas kettős teniszpályán fogyasztjuk el.

A menyegző terminusa tekintetében azonban Gabrielianék hajthatatlanok voltak: legalább még egy évet kellett várnunk. Az idők megváltoztak, úgy vélekedtek, mióta anyám tizenöt esztendősen és Rózsa anyja tizenhárom évesen ment férjhez. Manapság egy asszonynak érettségre van szüksége, hogy családot alapítson; várnunk kell, míg Rózsa tizenhat éves lesz.

Amíg ezeket az ügyeket, amik reánk és jövőnkre vonatkoztak, megbeszélték, válthattunk Rózsa és én első szavainkat egymással. Tulajdonképpen úgy írja elő a hagyomány, ennek először csak az eljegyzés után lett volna szabad megtörténni, amelyre azután a távoli ismerősöket és barátokat is meghívják.

... Három héttel később azután megtörtént a hivatalos eljegyzési ünnepély, amelyen a menyasszony a gyűrűjét is megkapta. A gyűrű kiválasztása végett együtt mentünk egy ékszerészhez, mint mindig, most is a fél rokonságtól kísérvé.

... Az eljegyzési ünnepély lakoma formájában történt meg, amelyre Gabrielianék 300 vendéget hívtak meg. Csak ezután volt megengedve nekem, hogy Rózsa-t annyiszor meglátogathassam, ahányszor csak akarom.

...E hosszú egy év alatt anyám, Rózsa és húgaim sokszor mentek együtt bevásárolni. A hagyománynak megfelelően a vőlegény családja vette meg a menyasszony ruhatárát, és magától értetődően egy kékítaska vagy kalap megvételéhez legalább fél tucat kirándulásra volt szükség a városba.

... 1933. augusztus 6-án volt azután a menyegző. Aznap reggel az egész Shakarian rokonság kelet Los Angelesbe utazott, hogy a menyasszonyt hazavezesse. Minthogy a főétkezést este adták, Gabrielianék csak egy ötfogásos ebéddel vártak ránk... Utána a két família útnak indult egy virágokkal feldíszített, 25 kocsiból álló autókarakavánnal Downey felé.

... Perumean lelkész hosszú szöke szakállal az ősi örmény esketési szertartás olvasása közben fel és lebillegett. Fehérkabátos pincérek küszködtek a hatalmas tálcákkal, amelyek tele voltak shiskebabbal és a hagyományos datolya és mandulaétellel, a piláffal, amiket anyám már napokkal előbb elkészített.

...Amikor azután a barátok és családbeli hozzátartozók végtelen sora előtt álltunk, hogy nekik jó éjszakát mondjunk, egy dologban biztosak voltunk: Rózsa és én most már véglegesen, alaposan, visszavonhatatlanul és tartósan házasságban voltunk – a szónak legteljesebb örmény értelmében.

(Szerkesztői megjegyzés: A regény az örmény Demos Shakarian családjáról szól. Nagyszülei az Ararát tövében volt Kara Kala faluból származtak, akik sok más falubeli családdal együtt egy keresztények elleni brutális támadásról szóló jövendölés bekövetkezése előtt 1905-ben elmenekültek szülőföldjükről, szülőfalujukból és a tengeren túlra, Amerikába vándoroltak. Vitték magukkal ősi hitüket, vagyonkájukat, családi összetartásukat, munkabírásukat. És 1915-ben elkezdődött a törökök szörnyű örmény népiirtása, amelynek milliói estek áldozatul. **Kara Kala faluból senki sem menekült meg.**)

A Bécsi Mechitarista Könyvtár archívumából

Testvéreink!

Keleti örmény testvérünk útján hozzánk juttatott kérésekre a legirányadóbb tényezőktől kapott megnyugtató nyilatkozatok alapján válasz képen izenjük:

Nincs semmi akadálya annak s nem magyarazzák hátrányokra, hogy magatokat örmény nemzetiségűeknek – nationalité – (nemzeti kisebbségnek) valljátok.

Nincs elvi akadálya annak sem, hogy az örmény (armeniai) állampolgárságot szerezzétek meg, ha ez célravezetőbbnek mutatkoznék s erre vonatkozólag törvényes és nemzetközi garanciát kaptok.

Elhatározásokról és a terv végrehajtásának módozatairól – amelyek tekintetében a megkérdezett tényezők különös figyelmet ajánlanak – alkalmilag részletesen értesítetek.

MAGYARORSZÁGI ÖRMÉNYEK EGYESÜLETE igazgató tanácsának 1920. évi június hó 27-ik napján megtartott ülésén

Dr. Ávedik Félix sk. ügyvezető igazgató
Dr. Hovhannesian sk. titkár

A Gózliba meg az örmény szputnyik

Örmény Nemzetiségi Nap a Tabánban

Még mit nem! Ilyen szűk világban! Igen!!! Az Erdélyben otthonra talált örmények sok nehézség árán jutottak el a társadalmi megbecsüléshez. Ebben is hagyományt ápolunk, amikor vállaljuk nehéz esztendőben is a közösségi identitás egyik erősítőjét: a találkozást, örömet, emlékezést és annak velejáróját, az édes otthoni fűszerek ízét, savát-borsát.

Mály Gerő és Dajbukát Ilona a XX. század magyar színjátszásának kiemelkedő alakjai. A pesti közönség tehetségükben, színes, szellemes játékokban gyönyörködhetett sok éven át. A ránk maradt filmkockákon mi is rajongva nézhettük elődeinket, akik egyéniségükkel-lelkükkel megajándékozták a magyar filmművészetet.

Várady Mária

Színháznak két évig intendánisa, tulajdonosa volt. Bele is bukott. Hogy talpra álljon libákkal kereskedett.

Igen, elődeink bátrak voltak, nagyléptékű nyomos életet éltek. Amikor a művészek rendszerint nevet változtattak, Dajbukát Ilona ezzel a fura hangzású névvel írta be magát a színháztörténetbe, vállalva

örmény identitását.

Február 25-én a *Budavári Örmény Nemzetiségi Napon* minden korosztályra gondoltunk. Dél előtt a fiatalok és gye-

rekek örmény motívumokat választhatnak: dúcolással sok szép színes festékekkel díszíthették az előkészített rajzlapokat. Szakszerű vezetés mellett – *Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió* – az öt-ös-munkák szépen elkészültek: a rézlemezről kivágott örmény rügyes kereszt Horváth Kálmánt dicséri, a sodort rézhuvalokból készített nyakék Balla Kálmán ügyes keze alatt vált csigaszerű nyakékké!

Ki tudja a lélek titkait? Miért festett Sinka Sára napsugaras vidám színekkel? Miért festett Sasvári Alíz egy örmény szoknyára való mintát? Az Élet majd mindent kiteljesít.

Haik Viktória színművésznő olyan örmény itt a Kárpát-medencében, aki még nem tudja magáról, hogy örmény. De egyénisége, kitartása, szerteágazó tehetsége nagyon örményre hajaz. *Takács-Kiss Zsuzsanna* színművésznő Malackája és bravúros kezdése mindig nyerő a közönség szemében. Senki sem maradt ki a mesék, versek, játékok bűvös világából. Vas-

Sinka Sára és Sasvári Alíz a kakaó és a kalács után

taps és jó hangulat; ez eredmény, amelyet jövőre újra megcéluzunk.

Délután a felnőttek ideje jött el. Ám az ifjabb nemzedék helyet kapott ezen is. És szerényen szólva – remélem nem bánta meg senki, hogy eljött.

Immár harmadszor nyitotta meg kerületünk örmény ünnepét *Sediánszky János* tiszteletbeli alpolgármesterünk, akit szíve

hozzánk húzott, és a hivatalos felkérések közül minket választott. Szeretetünket és elismerésünket tapsal fejeztük ki – a magyar rádiózás meleghangú költő-egyénisége iránt, aki a Magyar Rádióban nemcsak hivatását teljesítette, de minden hallgató személyes, bensőséges ismerősévé vált műsorai által.

Nagy öröm számunkra, hogy a Színháztörténeti Intézet és Dokumentációs Központ igazgatója, *Szabó István* mutatta be a régi idők mozijából Mály Gerőt és Dajbukát Ilonát. Rövid válogatása ízelítőt adott a nagyszerű alakítások, parádés szerepek, emlékezetes filmek sokaságából. Nagylelkű és önzetlen támogatása révén közösségünk híres tagjaira emlékezhetünk.

Takács-Kiss Zsuzsanna malackája és a gyerekek

Gyerekfoglalkozás

És mivel Ők is Nóti Károly – Partium / Tasnád/ szülötte – vígjátékíró kabaréjeleneteit adták elő *ANNO*, mi is ezzel tettük elevénné az emlékezést. *Máté Krisztián és Várady Mária* színművészek A bátor ember – Szanatórium – Gőzliba című jeleneteket adták elő. Nagy műgonddal készülünk, próbáltunk. Igazi csemege volt számomra a *Szanatórium*-ban Pemete úr alvását kidolgozni a holdkóros bejövetelettől a földre esésig.

Gőzlibánk meg az örmény szputnyik a közönség hálás gratulációjából ítélve: nagy siker volt. A tombola nyereménytárgyait a *Budavári Önkormányzat* ajándékozta nekünk, így a tombola teljes bevételét, a múlt évhez hasonlóan, a Világo-

A tabáni közönség

sító Szent Gergely plébániának adjuk.

Zene, étel, ital: A *Gáti-Németh Duó* remekül játszott illetve énekelt.

Ízlett az aszalt gyümölcsökkel ízesített csirkecomb – mazsolás currys rizzsel, fehérsalátával. Hamisítatlan örmény bögrés mákos édesítette asztalunkat. Gondjainkat akkor este a jó vörösbor és rozé segített sikeresen elúzni s ez *Sasvári-Merza Krisztina* képviselő szakértelmét dicséri.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület az összetartozás, hagyományörzés szép példáját mutatta fel a Nemzetiségi Napon.

Üzenem barátainknak szeretettel:

Ha a Jóisten megengedi, jövőre is várunk mindenkit – azokat is, akik ezúttal nem lehettek velünk! Barev/ Szia!

Várady Mária

Gyarmati Béla

Az erzsébetvárosi Lukácsok címeresleveleiről

Sokáig abban a hitben ringattam magam, hogy az erdélyi örmény Lukácsok múltjának kutatói számára könnyebbséget jelent a család Mária Terézia által adományozott armális nemessége, mivel a nemességet szerettek leszámazottai a nemesi előjogok érvényesíthetősége érdekében mindig is rákényszerültek, hogy címeres levelüket a birtokuk, vagy lakhelyük szerinti vármegyében kihirdetessék (és ezzel hivatalosan nyilvántartásba vetessék), valamint, hogy a nemesített őstől való leszámazásukat azontúl gondosan számon tartásák (hogy szükség esetén igazolni tudják). A feudalizmus 1848-as eltörlése után ez a szerep megszűnt, azonban a millennium táján fellángolt a nemesi származás iránti érdeklődés, és a vélt vagy valódi nemesi származás emlékét sokan áptolták egészen a II. világháború végéig. Az erzsébetvárosi Lukácsok több leányági leszámazotti családjából is fennmaradt a Lukácsok családfája. Természetesen ezek a közös őstől kezdődően csak egy darabig egyezhettek, hiszen később a családágak elágaztak egymástól. A Lukácsoknak az általam ismert Woyciechowsky és Plósz családok által megőrzött családfái azonban nem egyeztethetők össze egymással. A dátumokon spóroló laikus elődeink emlékezetből, hevenyészetten papírra vetett családfái

nyilvánvalóan felejtésnek és tévesztésnek betudható hibákkal terhelten őrződtek meg számunkra. Nem csoda, hiszen több olyan keresztnév is volt, amelyet 3–4–5 családtag is viselt, mégpedig sokszor egy időben,

Az erzsébetvárosi Lukács Miklós özvegyének és három fiának adományozott 1760-as oklevél viaszpecsétje. (A Magyar Országos Levéltár P 690 – 4/c jelzet alatt őrzött tétele, a Levéltár engedélyével)

de más-más atyától: a gyermekszentmiklósi Lukácsok körében a Gergely, Jakab, Tódor, Lukács 5–7 alkalommal is volt keresztnév az átnézett 1723–1850 közötti időszakban, így dátumok nélkül szinte elkerülhetetlen az összekeveredés. Mivel számtalan családtörténeti műben lehet adalékokat találni az erzsébetvárosi Lukácsokról, helyenként részletes (bár hibás és hiányos) családfákkal, a hitelesség legteljesebb látszatával, megkísértem ezek felhasználásával rendezni a családfát. Ekkor kiderült, hogy az addig ismert 1750-körüli időszakot illetően is bármely két egymástól független forrás egymással össze nem egyeztethető származásrendet tartalmaz. A források egységesen az 1760-as címeradományozó oklevéltől indulnak, ami Lukács Miklós özvegyét és három fiát nevesíti. Az özvegy nevét hol Petrik, hol pedig Pertik Rozáliának írták. Ez önmagában még nem lenne nagy baj (az egyik nyilván elírás, de genealógiailag talán lényegtelen), viszont a fiak felsorolásában Lukács Lukács és Lázár mellett a harmadik Lukács fiút némelyek Izsáknak, mások Gergelynek

írták. Az általam nagyra becsült Gudenus-féle mű* „Izsák (Gergely)”, illetve „Izsák Gergely” írásmóddal került meg az el-
lentmondást. Felmerült a kérdés, vajon melyik keresztnév állt az eredeti oklevélben? Az oklevelek „eredeti” latin nyelvű szövegét már régen közzé tették**, így a [2] szerinti latin szövegből kiolvashatónak vélhető a helyes változat: Isaac, tehát Izsák. Aki azonban ennyire belebonyolódott a kérdésbe, az a forrás apró betűs lábjegyzetét is elolvassa, ami szerint az oklevél eredetije (ami alapján – vélnék –, a szöveg közzétételre került), akkor a Magyar Országos Levéltárban őrződött. Próbát tettem és szerencsém volt: a normális dokumentumkikérési eljárás végén egy szép napon kézbe vehettem az erzsébetvárosi Lukácsoknak Mária Teréziától 1760-ban adományozott oklevelét a maga testi valójában! A hatalmas pergamenlapokra gondosan festett szöveg a bőséges díszítésekkel valami gyönyörűség volt! A diploma hitelességét igazoló hatalmas viaszpecsétet az esztergált fatok 250 éven keresztül épségben megőrizte. (A Magyar Országos Levéltár P 690 – 4/c jelzet alatt őrzött tételének fényképeit a szerző készítette, közzétételét a MOL szívessége tette lehetővé.)

A diploma szövegének jelentős része, sajnos, mára már olvashatatlan, vagy alig betűzhető, de a Lukács fiak aranyfestékekkel pingált nevei jól kivehetők: Lukács, Lázár és Gergely! A kérdés tehát eldőlt: nem Izsák, hanem Gergely. Az aranybetűs kiemelésnek köszönhetően a félárva fiúk édesanyjának a neve is egyértelműen olvasható: Pertik Rozália. Ez a kérdés is tisztázódott.

* GUDENUS JÁNOS JÓZSEF: *Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája*, Budapest, 2010.

** DR. TEMESVÁRY JÁNOS: *A magyar-örmény nemesi családok címerlevelei. Szamosújvár, 1896.*

Az eredeti szöveg megismeréséből nyilvánvalóvá lett, hogy a [2] által közölt szöveg nem azonos az eredeti oklevél szövegével, hanem annak egy olyan módosított változata, amelyben valaki az eredeti Gergely nevet Izsákkal cserélte fel. A gyergyószentmiklósi örmény katolikus anyakönyvek szerint 1754-ben Lukács Izsák házasságot kötött Tarisnyás Manusággal, tehát ez az Izsák Jakab és Miklós nemzedékébe tartozott – akár a testvérük is lehetett. Ezen Izsák és az ő leszármazottai érdekeltek lehettek volna az oklevél meghamisításában, ez azonban azonnal kiderült volna. Az nehezen képzelhető el, hogy az oklevélben említett Gergely valójában Izsák Gergely lett volna. Egyfelől, sok olyan Lukácsról van megbízható adatunk, akiket az anyakönyvben kettős keresztnévvel jegyeztek: Lukács Béla édesapja Lukács Simon Tódor volt, az én Róza ükanyám egyik bátyja János Nepomuk, míg szepapám Lukács Lukács Imre volt, azonban a másod-neveket sosem használták, sőt, a családi emlékeztől ezek a másodnevek ki is estek. Másfelől, a nemesi leszármazás számantartásának elvét teljesen értelmetlenné tette volna, ha valaki az Izsák Gergely kettős keresztnéve közül nem azt a Gergelyt használja és hagyományozza az utókorra, amihez a nemesiadományozás kapcsolódik! Egy meglehetősen érdekes feltevés szerint szándékos felnőttkori Izsák—Gergely névváltoztatás történt, mert az örmények sémitának vélt megjelenéséhez társuló ószövetségi név könnyen okozhatta, hogy zsidónak nézték őket. Ez nem antiszemitizmusból adódna, hanem abból a nagyon is valós aggályból, hogy az Erdélybe betelepült örménységnek voltak bizonyos előjogaik, amikkel a zsidóság nem rendelkezett, és az előjogok kétségbevonása veszélyeztette volna az ör-

mények mozgási és kereskedelmi szabadságát. E felvetés helyességét a korabeli viszonyok alaposabb ismerői talán el tudják bírálni...

A kérdések feszegetése után térjünk vissza Lukács Miklós és Jakab erzsébetvárosi örmény polgárok páratlan élményt nyújtó 250 éves armálisaihoz!

Miklós oklevelében a szövege szerinti címer festménye is megtekinthető, ahogy a diploma mondja: „amint mindezek jelen oklevelünk elején, vagyis fejénél, tanult mesteri kéztől és festői művészettel eredeti színeiben vázolva és kifejezve a szemlélők szeme elé világosabban állítva láthatók”. Ahogy az oklevél írja, a címer ábrája: „egyenesen álló zafír színű katonai pajzs, amely a pajzs oldalából a tetejéhez húzó ezüst színű szarufával van szétválasztva. Ez alatt ezüst színű pelikán fák ágaiból rakott fészken ülve látszik, amint csőrét szökés szerint mellére helyezve és vérét kiontva saját három fiókáját táplálja. Felül a szarufa mindkét oldalán egymással szembe forduló két arany oroszlán emelkedik, szájukat kitévve, nyelvüket kinyújtva, farkukat hátuk mögött kinyújtva, elülső lábukban karmukkal a jobb oldali pálmaágot, a másik pedig kivont kardot tart. A szarufa csúcán hatágú arany csillag ragyog. A pajzsot

rostélyos, vagyis nyitott, lovagi sisak fedi be, jobbra dülő nemesi koronával, amelyből a pajzshoz hasonló oroszlán emelkedik ki, de jobb lábának karmaival pálmaágot és kardot szorítva. A takarók a sisak csúcsából erre arany és kék, arra pedig ezüst és szintén kék színekben omlanak alá bőségesen a pajzs oldalán.” Nos, akkor keressük meg a címer festményét az oklevél elején! És ott valóban megtaláljuk a címerfestő által megpingált képet, azon hiányoznak a címerleírásban említett oroszlánok! Az eredeti oklevél címerképében sem a pajzsbeli, sem a sisakdíszből „kinövő” arany oroszlán nincs megfestve! Mintha a címerkép befejezetlenül került volna kiadmányozásra! (Merthogy a ráfüggesztett viaszpecsét a hivatalos kibocsátást érvényesíti!)

Az erzsébetvárosi Lukács Miklós özvegyének és három fiának adományozott 1760-as oklevél címerképe, a szövegbeli oroszlánok nélkül (A Magyar Országos Levéltár P 690 – 4/c jelzet alatt őrzött tetele, a Levéltár engedélyével)

Sajnos, a genealógiai munkákban szintén gyakran hivatkozott 1762-es oklevélről [2] azt írta, hogy a szövege „Lukács Antal kaszaperi nagybirtokos birtokában lévő hiteles másolat”-ból származik. Ez a Lukács Antal ugyan kétségtelenül az 1762-ben címeradományozásban részesült erzsébetvárosi Lukács Jakab unokája volt, de ha már ő is csak az armális szövegének hiteles másolatával rendelkezett, akkor az eredeti oklevél már csak valami csoda folytán kerülhet elő. Szerencsére, ennek

az oklevélnek a szövege sosem volt olyan vitás kérdések forrása, mint a Jakab sógor-nőjének és unokaöccseinek adományozott 1760-as, korábban elemzett oklevél. Az érdekesség kedvéért idézzük fel teljes terjedelmében ezt a második (de az elsővel lényegében azonos szövegű) oklevelet Koltai András hozzáértő tolmácsolásában:

„Mi, Mária Terézia, Isten kegyelméből a Római Birodalom császárnéja, Németország, Magyarország, Csehország, Dalmácia, Horvátország és Szlavónia királynője, Ausztria főhercegnője, Erdély fejedelme, Karintia, Krajna, Stájerország, Brabant, Limburg, Luxemburg, Alsó-Lotharingia és Milánó hercegnője, Flandria, Hennegau, Burgundia és Tirol grófnője stb.

Adjuk emlékezetül jelen oklevelünk erejével, tudatván mindazokkal, akiket illet, hogy mivel lelkiünk a jótékony cselekedeteivel eltelve mindig élvezettel és szívesebben szokott széosztani, mint elvenni, ezért néhány híviünknek Felségünk elé terjesztett legalázatosabb ajánlására, továbbá pedig megfontolván és figyelembe vévén híviünknek, Lukács Jakab örmény kereskedőnek, az erdélyi Erzsébetváros mezővárosunk polgárának hűségét és hűséges szolgálatait, amelyeket Nekünk és Fenséges Házunknak különböző időkben és különféle alkalmakkor, részben adónk fáradságos beszédének tárgyalásai során, különösen pedig a mostani háborús körülmények között kincstárunk szükségleteire bizonyos pénzösszeg fölajánlásával és juttatásával tenni és teljesíteni tanúsított, és már jócskán kegyesen megbizonyosodtunk róla, hogy tett és teljesített.

Ezért ugyanezen Lukács Jakabot, és feleségét, Thodor Margitot, és fiait, Tódort, Gergelyt, Lukácsot és Jánost, és lányait, Máriát, Annát, Sakart és Horobszimét már megszületetteket, valamint az ezentűl Is-

ten áldásával törvényes ágyból születendőket, az ő örökösöiket és utódaikat mindkét nemből, legfelső, királyi és fejedelmi hatalmunk erejénél és fogva, és különleges kegyelmünkkel a nemtelen állapotból és helyzetből kegyesen kivévn elhatároztuk, hogy Erdélyi Fejedelemségünk és a hozzá bekebelezett részek, valamint Magyar Királyságunk és más országaink, birtokaink és tartományaink igazi és kétségtelen nemeseinek rendjébe és sorába számolnunk, befogadni és besorolni parancsoljuk, megengedvén és megfontolt elhatározásból beleegyezvén, hogy ők mostantól fogva a jövőben örök időig mindazon kegyekkel, megtiszteltetésekkel, kiváltságokkal, előjogokkal és mentességekkel, amelyeket az Erdélyi Fejedelemség és a hozzá csatolt Részek, valamint Magyar Királyságunk, és más örökös királyságaink, területeink és tartományaink nemesei természet és jog szerint régóta gyakoroltak, használtak és élveztek, valamint gyakorolni, használni és élvezni bírnak és képesek, és azokkal mindkét nembeli összes örökösöik és utódaik élhessenek és bírassanak.

Ezért Lukács Jakab iránt, kinyilvánított nagylelkűségünk biznyságául, továbbá igazi és kétségtelen nemességük jeléül ezt a címert, avagy nemesi jelvényt adományozzuk: tudniillik egyenesen álló zafír színű katonai pajzsot, amely a pajzs oldalából a tetejéhez húzódo ezüst színű szarufával van szétválasztva. Ez alatt ezüst színű pelikán fák ágából rakott fészken ülve látszik, amint csőrét szokás szerint mellére helyezve és vért kiontvva saját három fiókját táplálja. Felül a szarufa mindkét oldalán egymással szemben forduló két arany oroszlán emelkedik, szájukat kitéve, nyelvüket kinyújtva, farkukat hátuk mögött kinyújtva, elülső lábukban karmukkal a jobb oldali pálmaágot, a másik pedig ki-

vont kardot tart. A szarufa csúcsán hatágú arany csillag ragyog. A pajzsot rostélyos, vagyis nyitott, lovagi sisak fedi be, jobbra dülő nemesi koronával, amelyből a pajzshoz hasonló oroszlán emelkedik ki, de jobb lábának karmaival pálmaágot és kardot szorítva. A takarók a sisak csúcsából erre arany és kék, arra pedig ezüst és szintén kék színekben omlanak alá bőségesen a pajzs oldalán, amint mindezek jelen oklevelünk elején, vagyis fejénél tanult mestéri kéztől és festői művészettel eredeti színeiben vázolja és kifejezve a szemlélők szeme elé világosabban állítva láthatók.

Ezt a címert Lukács Jakabnak és az említett övéinek kegyesen adtuk és ajándékoztuk, elhatározván, eltökélt szándékkal és megfontolt lélekkel megengedvén, hogy ők ettől fogva örök időig mindig ezt a címert, avagy nemesi jelvényt az Erdélyi Fejedelemség és a hozzá bekebelezett részek, valamint Magyar Királyságunk és más örökös országaink, birtokaink és tartományaink igazi és kétségtelen nemeseinek a szokása szerint ugyanazokkal a jogokkal, kiváltságokkal, előjogokkal és mentességekkel, amelyekkel az Erdélyi Fejedelemség és a hozzá bekebelezett részek, valamint Magyar Királyságunk és más örökös országaink, birtokaink és tartományaink igazi, és kétségtelen nemesei természetnél, jognál és régi szokásnál fogva éltek és amelyeket alkalmaznak, használnak és élveznek, mindenütt: ütközetekben, viadalokban, csatákban, dárдавetéseken, lovagi tornákon, bajnívásokon, párviadalokon, egyéb bármilyen katonai és nemesi gyakorlatokon, nemkülönböztetve peccségeken, függönyökön, edényeken, szőnyegekben, gyűrűkön, zászlókon, pajzsokon, hajítófegyvereken, házakon, sírlemlékeken, és általában bármilyen tárgyon és bármiféle vállalkozás során a valódi, igazi és hamisítatlan ne-

messég címén, amellyel őket és valamennyi mindkét nembeli örökösüket bármely rangú, rendű, állapotú és méltóságú férfiú részéről felékesítettnek és felruházottnak mondatni, nevezeteni, elismertetni és tartatni akarjuk és [a címert] hordani és viselni parancsoljuk, valamint, hogy azt örökké gyakorolhassák, használhassák és élvezhessék, és ezt tehessék mindkét nembeli örökösök és utódaik is. Sőt, őket jelen oklevelünk által megnevesítjük, és nekik nemességet adunk és adományozunk, ezen hiteles, nagy, ráfüggesztett peccsétünkkel megerősített biznyságlevelünk erejénél fogva.

Kelt ausztriai Bécs városunkban, az Úr 1762. évében, július hó 26-án, uralkodásunk 22. évében.

Mária Terézia s.k., gróf Bethlen János s.k., Vest János György s. k.”

Fővárosi Örmény Klub

2012. április 19., csütörtök 17 óra
Magyarok Háza, Budapest V.,
Simmelweis u. 1–3., Bartók terem

Műsor:

A kaktusz is örmény virág?

Zenés találkozás

Voith Ági

Jászai Mari-díjas színművésszel

Rendező: Budavári Örmény Nemzetiségi
Önkormányzat

Támogató: Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület

Kosztolányi Dezső

A sziget

Isola San Lazzaro

A sziget gazdag, harmonikus és boldog. A boldogságát nem azzal a kincssel kell mérni, amely előnti a gyepeit és az ódon márványt. Ez igaztalanság lenne. A sziget mindig boldog, önmagában is. Ha az értékeit lajstromozod, inventáriumot állítasz össze a múkincseiről, a képeiről, a porcelánjairól, akkor csak annyit tudsz meg, mint hogyha leméred a jegygyűrűt az aranyműves mérlegén. A gyűrűt nem lehet lemérni. Egészen és teljesen csak az arany-masszát mérheted le, de ami azon kívül van, ami súlyosabb, mint az arany, ami az energiákat gyűjti, és tetteket, életeket határoz, az nem hagy nyomot a legfinomabb műszeren sem, s nem is ad fogalmat a gyűrűről, az igazi értékéről, a jelkép erejéről, csak az aranyvázáról. Mert a gyűrű önmagába fut vissza, magába zárja a geometriai végtelent és az érzések végtelenségét is. Nagyon hasonlatos hozzá a sziget, ez a sziget is, amelyet minden oldalról a tenger zár körül. Meg van szűkítve a tér extenzitásban, de az intenzitása annál inkább növekszik. Határvonala önmagába kulcsolódik. Távol innen hosszú egyenes utak futnak, országutak kígyóznak városok és múltó célok felé. De a sziget útjai visszatérők. A sziget a végtelenség jegygyűrűje. Akik rajta élnek, azok nem tágtíják, de mélyítik az ismereteiket, az érzéseik cifrája levedlik, a szemek tüze megalvad, egyenletesen izzó tűztóvá állapotodik, az egyéniség pedig napról napra határozottabbá válik. Nyájas szerzetes arcokat látni itt: mindegyik arc egy sziget. A zaklatott lélek, a hosszú, egyenes, mindig előrehaladó országutakon kóválygó szellem megpihen egy arc békéjén, leszáll reá, mint a szigetre a madár. A magányosság keményre kovácsolta a szerzeteseket. Ezt a szigetet a tenger, a mi agyunk számára a nagyság mértéke és végtelenség jelképe, a víz jegyette el az örökkévalósággal.

Más idillt szokás itt bámulni. Az idegenek a lídói kikötőben felülnek egy gondolára, vagy egy vaporettóra, és elhozzák magukat ide, hogy a régi árkádai életet lássák, az egzotikus, hosszú szakállú mekhitaristák paradicsomi nyugalomban gyönyörködjenek, akik a ciprusok árnyékában ülnek, s nézik a hajnóka titkos mozgásait. Mert ezen a szigeten igazán eklogákat látunk. Néha a csend egy másodpercében hallucinál a fül és hallja a lombok közt az antik pásztorok sípját is. Paradicsomban járunk. Valaha pedig itt volt a poklok pokla. A középkori velencei köztársaság ide internálta a keletről érkező leprásokat, akik magukra hagyatva veszték el, a tenger mellett, mint ma a háború kolera-betegjei, szöges drótok és póznák közepette. Itt halt meg végül maga a régi, iszonyú nyavalya is. Az örmények 1715-ben telepedtek le. Mekhitar jött, a Vigasztaló, társaival együtt, a török rabszolgaság elől menekültek, és itt találtak oltalmat, otthont, kenyeret. Azóta a sziget az övék, sziget a tengerben, sziget a népek tengerében is. Ez az örmény múzeum, ahol még örmény betűket vetnek és örményül mondják a miatyánkot. A kolostor lakói papjai a kevés örmény katolikusként - a többiek görögkeletiek - , de papjai egyúttal az örmény nemzetnek is. Méhecsketürellemmel és hangyabuzgalommal dolgoznak bús céljukért. A halál görcsös gesztusai ezek. A kolostor és mellette a kastély az eltűnt örmény nemzet díszsírhelye. Hisznek a népük feltámadásában. Pusztuló nyelvüket dajkálják. A régi örmény papiruszokból akarják kiolvasni a megváltó ígét. Este a lombok közül egy

messzelátó csöve mered a csillagoknak, valamelyik szerzetes atya turkál az ég titkaiban, a másik lámpa mellett, földgömbök közt ül, korrektúrát javít, könyvet ír, és minden munka, minden lélegzetvétel, minden szemrebbenés egy célnak szól, annak, hogy a keleti testvéreket, akik török és orosz földön bolyonganak, egy államban egyesítsék. Megpatanásig feszül itt az agy és a szív. A lélekben a filozófia áhítata és nyugalma, de a szemben haragos tűz, a vér a rokon vért keresi, a test minden izomrostjával és idegével akarja a lehetetlent, és nem mond le soha. A szerzetes atyák meghalnak. Utánuk újak jönnek, akik ezen az európai szigeten, ezen a kilátótornyon kémlelik a politikai konstellációt.

Nincs hajó és evező, amely elvezetne innen. A szigeten be vannak börtönözve a békéjükbe és a vágyaikba.

Jelkép nekik a sziget, az önmagába visszaforduló, kerek egész, az akaratukat szimbolizálja, amely önmagában leli a magyarozatát és a kielégítését. Szenvedésük is végtelen lehet. Tudnak azonban szenvedni és szeretnek is. A sziget ad nekik erőt, amelyet távolságok, minden utak távolsága keretez, a csend, amelyet minden távoli orkánok zuhanása tesz fojtottá, még csendesebbé. A végtelen gyermekei ők, akiknek számára már nincs is logika és história, csak az ösztön. Meghatottan állunk a szigeten. A munkát érezzük, az akaratot, amely több, mint a körülötte lévő tenger - ahogy a régiek nevezték, a „meddő és kopár” tenger. De éppen ez az ösztönzöjük. Hogy tenger, és boldog, közönyös emésztő milliók hullámzanak körülöttük. Másutt el se lehetne képzelni a tűzszemű rajongókat, az éhes, kelet felé bámuló apostolokat, csak itt, a vizek közepén, egy szigeten. Szent ez a sziget, és egzotikus, mint minden sziget.

Körülötte van a tenger.

(Megjelent: Kosztolányi Dezső *Elsüllyedt Európa (Útirajzok) c. könyvében*)

Kedves Erdélyjárók!

A Marosszéki Kodály Zoltán Gyermekkar (akikkel többször is találkoztunk Miházán és Jobbágytelkén) szeretettel meghív április 20. du 5 órától a Patrona Hungariae Iskolaközpont (Knézich u. 3. szám – az Iparművészeti Múzeum mögött) dísztermébe, ahol az Erdélyjárókat fogják köszönteni dallal, verssel, néptáncsal, a tavasz, a remény és a magyarság összetartozásának szellemében. A belépés ingyenes. Szeretettel várjuk az unokákat is.

A Hála-Gála hangverseny várható műsora:

Népi és egyházi húsvéti énekek
Surrexit Christus hodie – Zsigmond kori töredék
13. századi alleluja-motetta
Jakobus Gallus: Domine ad adiuvandum
Lassus: Adoramus te Christe
Monteverdi: Angelus ad pastores ait
Liszt Ferenc: Ó, ifjak, lányok, gyermekek – a Krisztus oratóriumból
Halmos László: Jubilate Deo

Liszt Ferenc: Vidáman, játszva üzzük a bút – a Szent Erzsébet legendából
Kodály Zoltán: Nagyszalontai köszöntő
Kodály Zoltán: Ave Maria
Kodály Zoltán: Gergely-járás
Kodály Zoltán: Táncnóta
Kocsár Miklós: Salve Regina
Kocsár Miklós: Jó szánút
Orbán György: Gloria a 6. miséből
Nyárárdmenti népdalcsozor

EÖGYKE – Transsylvania Tours, Kolozsvár

Erdély a javából

Barangolás őseink földjén – Gyimesek, Udvarhelyszék,
Csíkszék, Marosszék és Kalotaszeg vidékein

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület programja 2012

As poetica: Visszatérünk olyan erdélyi tájakra, ahol nagyon jól éreztük magunkat, találkoztunk magyar örmény testvéreinkkel és erőt merítettünk a gyimesi csángók példamutató kitartásából hitünk, nemzetünk és hagyományaink iránt.

Útvonal: Budapest – Ártánd – Nagyvárad – Gyalu – Torda – Nyárádtő – Ákosfalva – Nyárádszereda – Mikháza – Szováta – Székelyudvarhely – Székelyvarság – Csíkszereda – Fügés tető – Kostekek – Gyimesbükk – Székelyvarság – Libán tető – Gyergyóalfalu – Csíkszépvíz – Csíksomlyó – Csíkbánfalva – Székelyvarság – Farkaslaka – Énlaka – Bözödújfalú – Erdőszentgyörgy – Kalotaszentkirály – Bánffyhunad – Sztána – Kőrösfő – Kalotaszentkirály – Királyhágó – Nagyvárad – Ártánd – Budapest

Időtartam: 7 nap (2012. augusztus 23–29.)

Autóbuszos útvonalhossz: kb 2000 km.

Ellátás: félpanziós (reggeli, estebéd és piknik)

Szükséges felszerelés: túraruházat, szélkabát, sportcipő, elemlámpa

Vezetés: a csoportot Gyuri bácsi vezeti

FŐBB ESEMÉNYEK:

- Találkozó a csíkszéki magyarörményekkel Szépvízen
- Boldogasszony kegyszobrához járulunk Csíksomlyón
- Ezeréves határ Gyimesbükkön
- Rovásírást templom Énlakán
- Örmény sírok a gyergyóalfalusi temetőben
- Az elárasztott falu a Küsmöd völgyében
- Szalmakalap Múzeum Kőröspatakon
- Székely szombatosok sorsörténete és siratófala Bözödújfalun
- Túrunk a Gyimesi havasokban a Szellő tető alatt, a Gyimesi hágoról - Kostekekre
- Túra a székelyvarsági medve-leshez, ahol a „Kárpátok géniusza” is vadászott

- Könnyű túra a kalotaszegi dombvidéken Kós Károly Varjúvárához
- Lovaglás, szekerezés, íjászat a sztánai Csígdombon
- Népművészeti kirakóvásár Kőrösfőn
- Szíveslátás nusikkal és kiskürtössel Székelyvarságon
- Tarisznyás piknik és séta a Sebes Kőrös szorosában
- Szeretevendégség a legeldugottabb gyimesi faluban, Kostekeken
- Pityókagulyás a székelyvarsági Tisztáson
- Ebéd lapótyával és lucskoskáposztával Énlakán
- Hejszóra és gyimesi népdalokra oktat Vaszi Levente Kostekeken
- Kalotaszegi táncrend legényessel Sztánán
- Tündérművészeti kirakóvásár Kőrösfőn
- Egésznapos unokaprogramok (népdal, tájnyelv, erdőismeret, társasjátékok varsági pedagógusok vezetésével)
- Búcsúest táborúttal Tifánék édenkertjében
- Kiss Stúdió nosztalgia előadása Nagyváradon

- Székelyvarsági és kalotaszentkirályi családoknál személyes élményeken keresztül újból megtapasztaljuk az erdélyi emberek őszinte szeretetét és barátságát

RÉSZLETES PROGRAM:

1. nap: Indulás: reggel 6 órakor a Batthyány téri felső rakpartról

Határátkelő: Ártánd

Látnivalók: transzfer alkalmi megállók, Mikháza (szíveslátás, Tündérművészeti gyerekek népdal előadása), fogadás Székelyvarságon nusikkal (Tifán Nusika almapálinkája) és kiskürtössel

Szállás és ellátás: az 1., 2., 3. és 4. napon Székelyvarságon baráti családoknál (kétágyas szobák fürdőszoba használatával)

2. nap: Látnivalók: Fügés tető, (5 óras közepnehéz panorámaturá Kostekekre (alternatív buszos utazás), a legeldugottabb gyimesi faluba, katolikus templom, Magyar ház, szeretetvendégség, népdaltanulás és hejsza Vaszi Leventével), Gyimesbükk (Ezeréves határ), egésznapos alternatív unokaprogram Székelyvarságon

3. nap: Látnivalók: Tolvajos tető, Csíkszereda, Csíkszépvíz (örmény templom, találkozó a csíkszéki magyarörményekkel), Csíksomlyó (kegytemplom), Marosfő, Gyergyóalfalu (örmény sírok a temető kertben), Libán tető, alternatív unokaprogram Székelyvarságon

4. nap: Látnivalók: vasárnapi mise, könnyű túra a medveleshez (Tófalvi Lajos fővadász mesél a medvék viselt dolgairól és a Kárpátok géniuszának vadászatairól, pityókagulyás a Tisztáson), zenés-táncos búcsúest táborúttal Tifánék almáskertjében

5. nap: Látnivalók: Énlaka (falujárás, rovásírást templom, ebéd lucskoskáposztával és lapótyával), Kőröspatak (Szalmakalap Múzeum), Bözödújfalú (az elárasztott falu, siratófalu, székely szombatosok sorsörténete) Kalotaszentkirály

Szállás és ellátás: a 5. és 6. napon Kalotaszentkirályon faluturista gazdaságokban.

6. nap: Látnivalók: Sztána (vonatozás, lovaglásoktatás, szekerezés, íjászat, bográcsgulyás, népzene és kalotaszegi táncrend), könnyű túra Kós Károly Varjúvárához és a Csigadombra, Kőrösfő (népművészeti kirakóvásár)

7. nap: Látnivalók: Sonkolyos (séta a Sebes Kőrös szorosában, tarisznyás piknik), Nagyvárad (Kiss Stúdió nosztalgiaelőadása, kiegészítő városnézés), Budapest

Érkezés: Budapestre 21 óra körül

Részvételi díj: 64 000 Ft/fő (szállás, ellátás, vezetés, belépők, piknik, helyi programok, művészi produkciók ára – buszkielégítés nélkül)

Buszkielégítés, ami a foglalót is jelenti: **17 000 Ft-** minimum 35 résztvevő esetén.

Gyerekkedvezmény 12 éves korig: **47 000 Ft** részvételi díj, buszkielégítéssel együtt.

(Az utazás buszkielégítését a Fővárosi Örmény Önkormányzat támogatta, ennek eredménye a csökkenése.)

A bejárt emlékhelyek hangulatát tájba illő zenével, felolvasásokkal, versekkel és a népköltészet remekeivel idézzük fel.

Szomorújelentés

„Porszem az ember, viszi a szél.
Örökké csak a szeretet él”.

Apánk írta ezt Anyánk
emlékkönyvébe, 1937-ben.

Megrendülten tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy Édesanyánk,

Péter Józsefné Kovács Kornélia

életének 93. évében, 2012. február 27-én elhunyt.

Édesanyánkat 2012. március 20-án, kedden 15 órakor kísérik utolsó útjára a fői katolikus templomban tartott búcsúztatás után a temetőbe.

Gyászolják: leányai Nelly, Katinka és Ágnes; vejei Józsi és Lajos; unokái Évike, Gusztó és Józsi, továbbá Sacha, Robyn, dédunokája Mónika, valamint sok-sok barátja.

Emlékét kegyelettel megőrizzük!

A Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió

Szentpéteri alkotóműhelyébe

– ahol megismerkedhet az örmény motívumkincsekkel –
várjuk szeretettel

Helyszín: a Budapesti Ward Mária Általános Iskola és Gimnázium rajzterme,
1056 Budapest Molnár utca 4. III. 304.

Időpont: 2012. február 13-tól hétfőnként délután
14 órától 17 óráig, gyermek alkotóműhely,
17 órától 20 óráig felnőtt stúdiófoglalkozás

Részvétel: ingyenes

– a Fővárosi Örmény Önkormányzat, II. ker. Örmény Önkormányzat támogatásával

Lehetőséget nyújtunk a különböző ötvös kézműves technikák, mint **ékszerkészítés**, vörösréz és sárgarézlemez **domborítás**, **öltözködés-kiegészítők** készítése, **tűzzománcozás** transzparens zománcokkal, **huzaltechnikák**, **kőfoglalás** megismerésére és kipróbálására.

Szentpéteri alkotóműhelyünkben igazi **egyedi** alkotások születnek, melyeket kiállítunk **kiállításainkon**, kiegészítik **játszóházaink**.

Az elkészített tárgyak a tanulók tulajdonát képezik. Kiállításokon kiállítjuk!

Igény szerint különböző művészeti szakiskolákra felkészítő tanfolyamot indítunk.

Mindenkiben ott az alkotó ember, mi ezt igyekszünk felfedezni és kibontakoztatni.

Felvilágosítás, jelentkezés:

Borosnyay Klára ötvösművésznél:

06 20 534 1563 borosnyay.klara@szeptpeteri-studio.hu

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

Közeledik az adóbevallás ideje... A törvény szerint személyi jövedelemadónk (két-szer) egy százalékát erre jogosult, bejegyzett egyházaknak, közintézményeknek, civil szervezeteknek, egyesületeknek ajánlhatjuk.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület jogosult arra, hogy személyi jövedelem-adónk 1 %-át az EÖGYKE-nek ajánlhassuk.

Tizenhat éve működő Egyesületünknek így lehetősége nyílik arra, hogy működése anyagi nehézségeit részben megoldja. Meggyőződésünk, hogy az EÖGYKE kezdettől fogva nyitott könyvként működik, hiszen minden lépésünkről rendszeresen beszámolunk az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek hasábjain.

Akik részt vesznek programjainkon, meggyőződhetek arról, hogy a tagdíjat, adományokat, a pályázatok során elért támogatásokat kizárólag kulturális és hitéleti identitás-örzésünkre, hagyományaink ápolására, a magyarörmény társasági élet, a közösség megteremtésére, jobbítására fordítjuk. Kérjük, hogy jövedelemadója bevallásakor gondoljon Kulturális Egyesületünkre – ezáltal önmagára is. Hiszen azért dolgozunk, hogy magyarörmény közösségünk céljait megvalósítsa, örmény gyökereink tárgyi és szellemi kultúráját megőrizze, átadja gyermekeinknek, unokáinknak – az utókornak. Tartozunk ezzel tehetséges, tisztességes és jó magyarrá vált őseinknek, tehát önmagunknak is.

Nem kell mást tennie, mint a jövedelemadó bevalláskor a NAV által rendszeresített bevallási nyomtatványon nyilatkozatot tegyen szervezetünkre.

A kedvezményezett adószáma:

18085590-1-41

A kedvezményezett neve:

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Együttel kérjük és javasoljuk, hogy a másik egy százalékkal támogassa a

Magyar Katolikus Egyházat, amelynek technikai száma 0011,

amelynek részegyháza a magyarhoni, történelmi örménység Örmény Szerartású Római Katolikus Egyháza.

Templomunknak, amelyet évtizedeken át Kádár Dániel apátplébános vezetett, nincs önálló technikai száma!

Köszönjük, hogy gondol ránk.

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

Március 25-én az Örmény Katolikus Templomban Vörösváry Márton ifjú hegedűművész nagy sikert aratott virtuóz játékával. Az elhangzott művek: J.S.Bach: g-moll szonáta Adagio és Fuga tétel, N. Paganini: Caprice no. 24., W.A. Mozart: D-dúr koncert KV 219 I. tétel, E.Ysaye: Szonáta op. 27. no.3., J. Sibelius: d-moll koncert op. 47. I. tétel.

*Kriszdosz
hárjáv,
hárjáv
i merelóc!*

*Ornyál
jehici
Hiszusz
Kriszdosz!*

*Áldott
húsvéti
ünnepeket
kívánunk!*

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja a **pénzadományok gyűjtését** az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Pénzbeli adományok az egyesület bankszámlájára befizethetők.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az **Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye:** 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja:

a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(1054 Budapest, Akadémia u. 1. II. emelet 280, telefon: 332-1791)

(félfogadás: hétfőn 16.30–18.30 óráig, fovarosiormeny@gmail.com),

és a Zuglói Örmény Nemzetiségi Önkormányzat

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Főszerkesztő: **Béres L. Attila**

Felelős kiadó: **dr. Issekutz Sarolta**

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár),

Dr. Puskás Attila (Marosvásárhely)

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Lapzárta: minden hónap harmadik csütörtökét követő hétfő!

Tördelés: Szakmány György

Nyomdai munkák: Pannónia-Print Kft.